

Mali Hakları veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması

Araştırma

H.Kübra ERCOŞKUN ŞENOL*

*Arş. Gör., Erzurum Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD.
(Res. Asst., Erzurum Atatürk University Faculty of Law, Department of Civil Law)
(E-posta: kubra.ercoskun@atauni.edu.tr)

ÖZET

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar, FSEK'in 5. bölümünde düzenlenen hukuk ve ceza davalarıyla koruma altına alınmıştır. Özel hukuk bakımından fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakların ihlali halinde tecavüzün ref'i (FSEK m. 66-68), tecavüzün men'i (FSEK m. 69), tazminat (FSEK m. 70/1-2) ve temin edilen kârın devri (FSEK m. 70/3) davalarını açabilmek mümkündür.

Eser sahibinin hakkına yönelik bir ihlal karşında bu davalara müracaat edebileceği açıktır. Ancak bir mali hakkın veya kullanılmasının devri halinde, devralan kişilerin bu hakka yönelik bir ihlale karşı, FSEK'de düzenlenen bu davaları açıp açamayacakları Kanun'da yeterli açıklığa kavuşturulmadığı gibi bu hususta öğretide de bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bu çalışmada bahsettiğimiz soruna ilişkin öğretici görüşleri ve uygulama kararları ayrıntılı bir biçimde incelenecek ve sonuç bölümünde lege feranda çözüm önerisi sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler

Fikri mülkiyet, mali hak, devir, lisans sözleşmesi, eser sahibi

ABSTRACT

THE PROTECTION OF THOSE TAKING OVER THE FINANCIAL RIGHTS OR USAGE RIGHTS WITHIN THE CONTEXT OF LITERARY AND ARTISTIC WORKS

Rights over intellectual and artistic works has been put under protection by civil and criminal lawsuits that arranged on 5. part of LIPR. In case of abuse of rights over intellectual and artistic works in terms of private law, it's possible to present a case of revocation of aggression (66-68 item of LIPR), prohibition of aggression (69 item of LIPR), indemnity (70/1-2 item of LIPR) and supplied profit transfer (70/3 item of LIPR). It's clear that applying to these lawsuits in the face of aggression for right of author. But in case of transfer of a financial right or using, in the face of a aggression for this right by assignees, there isn't a consent about they whether present a case or not that arranged in LIPR in a respect or a doctrine and hasn't clarified this matter in the law. Doctrine views and application decisions related to mentioned problem in this study will be considered detailedly and will be offered a lege feranda solution on conclusion part.

Keywords

Intellectual property, financial right, transfer, agreement of licence, author

GİRİŞ

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki fikri haklar¹ 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) kapsamında düzenlenmiş ve koruma altına alınmıştır. Bu Kanunun tanımlar başlıklı 1/B maddesinin a bendinde eser kavramı, sahibinin hususi yetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri şeklinde tanımlanmıştır.

Kanundaki bu tanımdan yola çıkarak bir eserin yaratıcısının (sahibinin) özelliğini taşıması; yani bağımsız bir fikri çalışmanın ürünü olarak sahibinin yaratıcı gücünü yansıtabilmesi ve Kanunda belirtilen eser gruplarından birine dâhil olması gerektiğini söyleyebiliriz².

Bir fikir ve sanat eserinin sahibi, FSEK m. 8/1'de de kısaca ifade edildiği gibi onu meydana getiren kişidir. Bir fikir veya sanat eserini meydana getiren kişi, eserin meydana getirilmesiyle birlikte kendiliğinden eser sahibi statüsünü kazanır ve buna bağlı olarak eseri üzerindeki hakları doğar³. Eser sahibinin eseri üzerindeki hakları mutlak nitelikte⁴ olduğu gibi, bu haklarının bir kısmı

manevi, bir diğer kısmı ise mali nitelik taşır⁵. Bu nedenle eser sahibinin eseri üzerindeki hakkının çift karakterli olduğunu söylememizde bir sakınca bulunmamaktadır⁶.

Eser sahibinin manevi hakları FSEK'de eseri umuma arz yetkisi (m. 14), eser sahibi olarak tanıtılma yetkisi (adın belirtilmesi yetkisi, m. 15/1), eserde değişiklik yapılmasını men etme (m. 16, 17/1) ve eserin aslına -orjinaline- ulaşabilme hakkı (eser sahibinin zilyetle malike karşı hakları, m. 17/2) olarak sayılmıştır⁷. Öğretide ve uygulamada eser sahibinin manevi haklarının sınırlı sayıda olduğu kabul edilmiştir⁸. Manevi haklar, eser yaratmanın gayrimaddi nitelik arz eden yönünü teşkil eder ve eser sahibinin kişiliğine sıkı sıkıya bağlıdır⁹.

Eser sahibinin mali hakları ise, eseriyle olan mali ve ekonomik bağlarına ilişkindir. Eser sahibi bu hakları çerçevesinde eserin mali getirilerinden tek başına yararlanır ve üçüncü şahısların haksız yararlanma girişimlerini engelleyebilir¹⁰.

1 Fikri haklar öğretilerde ve uygulamada "telif hakları" olarak da adlandırılmaktadır. TEKİNALP, Ünal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 10.

2 Bu konular hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız; AKSU, Mustafa, **Bilgisayar Programlarının Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması**, Beta, İstanbul, 2006, s. 69-76; EREL, Şafak N., **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, 3. Basım, Yetkin, Ankara, 2009, s. 51-56; YARSUVAT, Duygun, **Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları**, 3. Basım, Güray Matbaacılık, İstanbul, 1984, s. 48-56; USLU, Ramazan, **Türk Fikir ve Sanat Hukukunda Eser Kavramı**, Seçkin, Ankara, 2003, s. 34-50; ATEŞ, Mustafa, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması**, Seçkin, Ankara, 2003, s. 56-61; ATEŞ, Mustafa, **Fikri Hukukta Eser**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2007, s. 26-29; TEKİNALP, 2012, s. 103-132.

3 AYİTER, Nuşin, **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, S Yayınları, Ankara, 1981, s. 112; AYDINCIK, Şirin, **Fikri Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri**, İstanbul, Arıkan, 2006, s. 11; DALYAN, Şener, **Bilgisayar Programlarının Fikri Hukukta Korunması**, Seçkin, Ankara, 2009, s. 113; SULUK, Cahit, **Yeni Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, Hayat, İstanbul, 2004, s. 47; ARSLANLI, Halil, **Fikri Hukuk Dersleri II: Fikir ve Sanat Eserleri**, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 37; ÖZTAN, Fırat, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2008, s. 279-280; TEKİNALP, 2012, s. 12, 149; EREL, 2009, s. 86.

FSEK m. 13/3'de bazı eserler bakımından getirilen kayıt ve tescil imkânı iptat ve takip kolaylığı sağlamak amacıyla öngörülmüştür. Bu kayıt ve tescilin yaptırılması mecburi olmadığından eser sahipliğine bağlı hakların doğması bakımından kurucu bir etkiye sahip değildir.

4 GENÇ-ARİDEMİR, Arzu, **Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003, s. 7; TEKİNALP, 2012, s. 7; ÖZTAN, 2008, s. 280; DALYAN, 2009, s.

113; AYDINCIK, 2006, s. 11; AYİTER, 1981, s. 4, 112.

Bununla birlikte fikri ürünlerin eşya niteliğinde oldukları kabul edilmediğinden, bunlar üzerindeki haklar da aynı hak olarak kabul edilmez; fakat sahibine sağladığı yetkiler bakımından aynı haklara yakın etkiler doğururlar. BAŞPINAR, Veyssel/KOCABEY, Doğan, **İnternette Fikri Hakların Korunması**, Yetkin, Ankara, 2007, s. 100; TEKİNALP, 2012, s. 7.

5 Öğretilerde bu ayrımın tamamen teorik olduğu zira bu hakların kullanılmasının çoğu kez birbirine bağlı olduğu, bazı hallerde bu haklardan birine karşı yapılan tecavüzün ister istemez bir diğerini de etkileyebileceği savunulmaktadır. EREL, 2009, s. 135; AYİTER, 1981, s. 112-113; AYDINCIK, 2006, s. 28; ÖZTAN, 2008, s. 280-281; ARSLANLI, 1954, s. 78.

6 TEKİNALP, 2012, s. 9, 160; AYDINCIK, 2006, s. 13; GENÇ-ARİDEMİR, 2003, s. 7.

7 Bu başlık altında düzenlenmemiş olsa da FSEK m. 58'de düzenlenen eser sahibinin cayma hakkının da manevi hakları arasında bulunduğu ve bu hakkın FSEK m. 14/3'e paralel olduğu ileri sürülmektedir. EREL, 2009, s. 191-192; AYDINCIK, 2006, s. 28-29.

8 TEKİNALP, 2012, s. 162; DALYAN, 2009, s. 114; SULUK, 2004, s. 79; AYİTER, 1981, s. 114; AYDINCIK, 2006, s. 27; EREL, 2009, s. 135, 136. Aksi görüş; ARSLANLI'ya göre FSEK kapsamında korunan eser sahibinin manevi hakları, Türk Medeni Kanunu kapsamında korunan kişilik hakları arasında benzerlik bulunmaktadır ve bu nedenle manevi hakları, kişiliğin korunmasına dair hükümlerle genişletmek mümkündür. ARSLANLI, 1954, s. 79-80. ÖZTAN'da teknik gelişmeler nedeniyle hakların tüketici bir biçimde sayılmasını isabetsiz bulmaktadır. ÖZTAN, 2008, s. 280. Aynı yönde; KAYPAKÖĞLU, Serhat, **Bilgisayar Programlarının Hukuki Korunması**, İpekçi Yayıncılık, İzmir, 1997, s. 73.

9 KARAHAN, Sami/SULUK, Cahit/SARAŞ, Tahir, vd., **Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları**, Seçkin, Ankara, 2011, s. 113; AYDINCIK, 2006, s. 30; DALYAN, 2009, s. 115; EREL, 2009, s. 190.

10 KILIÇOĞLU, Ahmet, **Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Ha-**

FSEK m. 20'ye göre: "Henüz alenileşmemiş bir eserden her ne şekil ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Alenileşmiş bir eserden eser sahibine münhasıran tanınan faydalanma hakkı, bu Kanunda mali hak olarak gösterilenlerden ibarettir..."^{11,12}.

Mali haklar FSEK'de işleme hakkı (m. 21), çoğaltma hakkı (m. 22), yayma hakkı (m. 23), temsil hakkı (m. 24) ve elektronik araçlarla umuma iletim hakkı (m. 25) olarak sayılmıştır. Bunların dışında FSEK m. 45'de düzenlenen pay ve takip hakkının da mali haklara dâhil edilmesi gerektiği savunulmaktadır¹³. Manevi haklarda olduğu gibi mali hakların da FSEK'de sınırlı biçimde sayıldığı kabul edilmektedir¹⁴.

Mali haklar, her ne kadar eser sahiplerinin eserlerinden iktisaden yararlanabilmelerine münhasır bir biçimde olanak sağlasalar da, eser

sahipleri genellikle gerekli sermaye ve örgütten yoksun oldukları için tek başlarına hareket edebilecek durumda değildirler. Bu nedenle eser sahipleri bu imkânlarla sahip olan kişilerle işbirliği yapmak, onlarla hukuki ilişkiye girmek zorunda kalmaktadırlar.

Bu durumu nazara alan kanun koyucu FSEK'te, eser sahibinin mali hakları üzerinde bazı hukuki işlemler yapabilmesine de imkân tanımıştır (FSEK m. 48 vd.). Bu imkânlar tasarruf işlemi niteliğindeki mali hakkın veya hakkın kullanılmasının devridir (FSEK m. 48-49). Ayrıca mali hakları veya bunları kullanma yetkisini devretme hususunda şahsi borç doğuran taahhüt işlemleri yapmak da mümkündür (FSEK m. 50-51).

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar, FSEK'in 5. bölümünde düzenlenen hukuk ve ceza davalarıyla koruma altına alınmıştır. Özel hukuk bakımından fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakların ihlali halinde tecavüzün ref'i (FSEK m. 66-68), tecavüzün men'i (FSEK m. 69), tazminat (FSEK m. 70/1-2) ve temin edilen kârın devri (FSEK m. 70/3) davalarını açabilmek mümkündür.

Eser sahibinin hakkına yönelik bir ihlal karşısında bu davalara müracaat edebileceği açıktır. Ancak bir mali hakkın veya kullanılmasının devri halinde, devralan kişilerin bu hakka yönelik bir ihlale karşı, FSEK'de düzenlenen bu davaları açıp açamayacakları Kanun'da yeterli açıklığa kavuşturulmadığı gibi bu hususta öğretide de bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bu çalışmada bahsettiğimiz soruna ilişkin öğreti görüşleri ve uygulama kararları ayrıntılı bir biçimde incelenecek ve sonuç bölümünde konuya ilişkin lege feranda bir çözüm önerisi sunulacaktır. Ancak bu incelemeye kolaylık sağlaması bakımından öncelikle mali haklar üzerindeki hukuki işlemlere ve yukarıda saydığımız dava türlerine kısaca değinilecektir.

1. MALİ HAKLAR ÜZERİNDEKİ HUKUKİ İŞLEMLER

1.1. GENEL OLARAK

Mali haklar eser sahibinin eserinden ekonomik fayda sağlayabilmesinin aracıdır. Ancak sırf bu haklara sahip olmak, eser sahibine ekonomik bir menfaat sağlamaz; bunun için hakların en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekir. Örneğin edebi bir eser, teknik araçlar vasıtasıyla en az hata ile çoğaltılmalı; çoğaltılan nüshalar, tüketicimin en çok

klar, Turhan Kitapevi, Ankara, 2006, s. 219, 237; TEKİNALP, 2012, s. 180; DALYAN, 2009, s. 121; AYDINCIK, 2006, s. 36; EREL, 2009, s. 123; BAŞPINAR/KOCABEY, 2007, s. 108.

11 FSEK m. 7/1'e göre, hak sahibinin rızasıyla umuma arz edilen bir eser alenileşmiş sayılır. Alenileşme kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız; ATEŞ, Mustafa "Fikir ve Sanat Eserlerinin Kamuya Sunulması: Alenileşmemiş ve Yayınlanmamış Eserler Fikri Hukuka Göre Korunmaz mı?", **Banka ve Ticaret Hukuku Derğisi**, Yıl:2006, Cilt:23, Sayı:3, s. 229-234.

12 FSEK'in bu hükmü, böyle bir ayırım yapılmasına gerek olmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. EREL, 2009, s. 157; ÖZTAN, 2008, s. 352; AYİTER, 1981, s. 126. EREL'e göre, aleniyet kazanmamış bir eser, henüz sahibinin gizlilik çevresinden çıkmadığı için, kişisel gizliliğin ve şahsiyetin korunmasına ilişkin hükümler çevresinde korunmalıdır. EREL, 2009, s. 103. Aynı Yönde; ARSLANLI, 1954, s. 43. Ateş'e göre ise, fikri hukuk sistemimizde, kamuya sunulmamış bir eserin bu kapsamda korunmayacağına dair açık ve kesin hükümler olmadığı gibi, alenileşmemiş ve yayımlanmamış eserlerin de bu kapsamda korunabilmesine imkân veren düzenlemeler mevcuttur. ATEŞ, 2006, s. 245-251. Kılıçoğlu ise, eserin umuma arzının; yani alenileşmesinin eser sahibine tanınan manevi bir hak olduğunu ve bu hakkın ihlali halinde FSEK'de öngörülen davaların açılabilmesini ileri sürerek alenileşmemiş ve yayımlanmamış bir eserin fikri hukuk alanında korunmayacağını söylemenin isabetli olmayacağını savunmaktadır. Kılıçoğlu, 2006, s. 123. Aynı yönde; AYİTER, 1981, s. 107.

13 YASAMAN, Hamdi "Fikri Haklarda Tazminat İle İlgili Bazı Sorunlar", **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağani Cilt:1**, (der. A. Kendigelen), Beta, İstanbul, 2002, s. 808; ÖZTAN, 2008, s. 392; TEKİNALP, 2012, s. 198; SULUK, 2004, s. 105-107; KILIÇOĞLU, 2006, s. 251; AYİTER, 1981, s. 144; EREL, 2009, s. 157, 187; ARSLANLI, 1954, s. 94; AYDINCIK, 2006, s. 36. ARSLANLI ise bu hakkın mali haklara dahil olmadığını; ancak mali haklara bağlı bir semere biçimde ele alınması gerektiğini savunmaktadır. ARSLANLI, 1954, s. 113.

14 TEKİNALP, 2012, s. 180; ÖZTAN, 2008, s. 351; SULUK, 2004, s. 79; DALYAN, 2009, s. 114; ARSLANLI, 1954, s. 94; AYDINCIK, 2006, s. 27, 35; AYİTER, 1981, s. 125; EREL, 2009, s. 157.

yapıldığı yerler başta olmak üzere geniş bir alana dağıtılmalı ve eser, en iyi biçimde tanıtılarak kolayca ulaşılabileceği bir şekilde tüketiciye sunulmalıdır. Ancak gerekli sermaye ve örgütten yoksun olan eser sahipleri genellikle tek başlarına hareket edebilecek durumda değildirler. Bu nedenle bu imkânlarla sahip olan kişilerle işbirliği yapmak, onlarla hukuki ilişkiye girmek zorunda kalırlar.

Bu durumu nazara alan kanun koyucu FSEK'te, eser sahibinin mali hakları üzerinde bazı hukuki işlemler yapılmasına imkân tanımıştır (FSEK m. 48 vd.). Bu imkânlar tasarruf işlemi niteliğindeki¹⁵ mali hakkın devri veya hakkın kullanılmasının (lisans, kanundaki ifadesiyle ruhsat) devridir (FSEK m. 48-49). Bunun dışında mali hakları veya bunları kullanma yetkisini devretme hususunda şahsi borç doğuran taahhüt işlemleri yapmak da mümkündür. Bu işlemler Kanunda "sözleşme" olarak ifade edilmiştir (FSEK m. 50-51)¹⁶.

Sözleşme ve tasarrufların konusunu yalnızca eser sahibinin mali hakları oluşturabilir. Eser sahipliğinin devri mümkün olmadığı gibi, manevi hakların da sözleşme ve tasarruflara konu olmaları mümkün değildir. Zira eser sahipliği, bir eser yaratmadan doğan manevi yetkilerin ve mali hakların bütünüdür ifade eder. Bir eserin sahibinin onu meydana getiren kişi olduğu kabul edildiğine göre (FSEK m. 8/1), eser sahipliğinin toptan devri kabul edilmez¹⁷. Manevi haklar ise, bir eser yaratmanın gayrimaddi nitelik arz eden yönünü teşkil eder ve eser sahibinin kişiliğine sıkı sıkıya bağlıdır¹⁸. Bu nedenle manevi hakların da üçüncü kişilere devri mümkün değildir. FSEK'de de, eser sahipliğinden doğan hakların sağlararası işlemlerle devredilebilme imkânı yalnızca mali haklar bakımından öngörülmüştür (FSEK m. 48). Ancak öğretilerde devredilen mali haklardan yararlanabilmek için ilgili bazı manevi hakların kullanılmasının da zorunlu olduğu, bu nedenle mali hakların devir ve intikalini esas itibarıyla mali hakların ve ona bağlı olarak

da ilgili manevi hakların devir ve intikali şeklinde düşünmek gerektiği de ileri sürülmektedir¹⁹. Bu görüştekilere göre işleme, yayma, temsil ve umma iletim haklarının devri halinde, FSEK m. 14/1 ve 15/1'de belirtilen manevi hakların da gerekli olduğu ölçüde mali hakkı devralana intikal ettiği kabul edilmelidir.

FSEK m. 19/1, FSEK m. 14 ve 15'de belirtilen manevi hakların kullanılması için üçüncü kişilere bu hususta yetki verilebileceğini kabul etmemeze imkân tanımaktadır²⁰. Öğretilerde eser sahibinin bu manevi hakları kullanmak üzere bir başkasına yetki vermesinin, taraflar arasında yalnızca bir temsil ilişkisi doğurduğu savunulsa da²¹, bazı yazarlar, haklı olarak, bu yaklaşımın hukuki durumu dogmatik bakımdan tam açıklamadığını belirtmektedirler²².

Mali haklar sağlararası hukuki işlemlere konu olabildikleri gibi eser sahibinin ölümünden sonra onun terekesine dâhil olarak, miras hukuku kuralları uyarınca mirasçılara intikal ederler (FSEK m. 63/1). Bu hakların ölümüne bağlı tasarruflara konu olmaları da mümkündür (FSEK m. 63/2). Manevi hakların sağlararası işlemlere devri ve intikali mümkün olmadığı gibi, bu haklar, eser sahibinin ölümünden sonra da onun terekesine dâhil olmaz ve miras hukuku kuralları uyarınca intikal etmezler. Ancak manevi haklar kişilik haklarından farklı olarak eser sahibinin ölümüyle sona ermezler. Bu hakları eser sahibinin ölümünden sonra kullanabilecek kişiler FSEK m.19'da sınırlı bir biçimde sayılmıştır. Ancak bu hükme göre belirlenecek kullanım yetkisinin miras hukuku ve mirasçılık sıfatıyla hiçbir ilgisi bulunmamaktadır²³.

19 EREL, 2009, s. 287; 294; AYİTER, 1981, s. 201; ARSLANLI, 1954, s. 171.

20 ÖZTAN, 2008, s. 551; DALYAN, 2009, s. 115; EREL, s2009, 190-191; AYİTER, 1981, s. 206; AYDINCIK, s. 31; TEKİNALP, s. 164.

Bu hükme göre, eser sahibi bu hakların kullanılış şeklini belirlememiş ve bu hususta herhangi bir kişiye yetki vermemişse, bu hakların kullanılması ölümünden sonra vasiyeti tenfiz memuruna; bu tayin edilmemişse sırasıyla sağ kalan eşi ile çocuklarına ve mansup mirasçılara, ana - babasına ve kardeşlerine aittir (FSEK m. 19/1).

21 TEKİNALP, s. 164; EREL, 2009 s. 294; AYDINCIK, s. 31; AYİTER, 1981, s. 206.

22 AKSU, Mustafa "Eser Taratıcısının Eseri Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı Kişilik Hakkı) ile Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme", Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan Cilt:1, On İki Levha, İstanbul 2010, s. 153.

23 TEKİNALP, 2012, s. 162, 226; EREL, 2009, s. 248; KILIÇOĞLU, 2006, s. 222, 265; Aksu'ya göre, burada eser sahibinin ölümüyle

15 Eser sahibi veya mirasçılarının mali haklardan kamu yararına vazgeçmeleri de (FSEK m. 60), mali haklara son verici etkisi itibarıyla bir tasarruf işlemidir.

16 Görüldüğü gibi FSEK, mali hakların veya bu hakların kullanılmasının devri hususunda taahhüt ve tasarruf işlemi ayrımı yapmış ve yalnızca taahhüt işlemini sözleşme olarak adlandırmıştır. Hâlbuki tasarruf işlemi de aslında bir sözleşmeden ibarettir.

17 TEKİNALP, 2012, s. 228-229; ÖZTAN, 2008, s. 552.

18 AYDINCIK, 2006, s. 30; DALYAN, 2009, s. 115; EREL, 2009, s. 190.

Sözleşme ve tasarruflara konu olabilmeleri bakımından mali haklar birbirlerinden tamamen bağımsızdırlar. Zira FSEK’de mali hakların birbirlerine bağlı olmadıkları ve bunlardan herhangi birinin kullanılmasının diğerlerine etki etmeyeceği açıkça düzenlenmiştir (FSEK m. 20/1). Ayrıca bu Kanunda mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı bir biçimde yapılması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi²⁴ de şart kılınmıştır (FSEK m. 52). Bu durumda örneğin; çoğaltma hakkının tek başına devri, bu hakkı devralan kişiye eserin çoğaltılmış nüshaları üzerinde yayma hakkını bahşetmeyecektir. Gerçi çoğaltma ve yayma hakları arasında sıkı bir bağlılık bulunmaktadır. Zira çoğaltma hakkının kullanılması çoğu halde tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Bu hak genellikle yayma hakkıyla beraber kullanılıncı hedeflenen amaca ulaşabilme imkânını sağlayabilmektedir. Fakat aralarındaki sıkı bağa rağmen bu iki hak FSEK’de ayrı ayrı düzenlenmiştir ve çoğaltma hakkını devralan bir kişi, ayrıca yayma hakkını da devralmamışsa çoğalttığı nüshaları piyasaya sürme yetkisine sahip değildir²⁵. Aslında aralarındaki sıkı bağa rağmen çoğaltma ve yayma haklarının Kanun’da ayrı ayrı düzenlenmiş olması eser sahibinin lehinedir. Zira bu sayede çoğaltma hakkını teknik bakımdan diğerlerine nazara daha gelişmiş bir kişiye devredebilecek, yayma hakkı ise, dağıtım organizasyonu daha iyi olan başka bir kişiye devredebilecektir²⁶.

Buna karşın öğretide, işleme ve yayma hususundaki mali hakların kullanımı çoğu kez eserin çoğaltılmasını da gerektirdiğinden, bu hakları devreden eser sahibinin, işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça bu hakkını da devretmiş sayılması gerektiği savunulmaktadır²⁷. Her ne kadar pratik bakım-

dan doğru olsa da FSEK’in açık hükümleri karşısında bu görüşe katılabilmek mümkün değildir²⁸.

1.2. TASARRUF İŞLEMLERİ

1.2.1. Tasarruf İşlemlerinin Türleri

1.2.1.1. Mali Hakkın Devri

FSEK m. 48/1 uyarınca eser sahibi veya mirasçuları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve içerik itibarıyla sınırlı veya sınırsız bir şekilde, karşılıklı ya da karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler²⁹.

Devir işlemi mutlaka yazılı bir biçimde yapılmalı ve devre konu olan haklar bu işlemde ayrıca ve açıkça gösterilmelidir (FSEK m. 52).

Öğretide mali hak geçerli bir biçimde devredildiğinde, hakkın eser sahibinin veya mirasçılarının malvarlığından çıkararak, hakkı devralan kişinin malvarlığına gireceği ileri sürülmektedir³⁰. Bu nedenle bir mali hakkı devralan kişi, devir işleminde öngörülen şartlar çerçevesinde ondan tıpkı eser sahibi gibi yararlanma hakkını elde eder³¹. Bu çerçevede üçüncü kişilerin ve hatta hakkı devraldığı kişilerin de bu haktan yararlanmalarını yasaklayabilir³².

FSEK’de mali hakların birbirlerine bağlı olmadıkları ve bunlardan herhangi birinin kullanılmasının diğerlerine etki etmeyeceği açıkça düzenlendiğinden (FSEK m. 20/1), mali haklar tamamen devredileceği gibi kısmen de devredilebilirler. Yine haklardan her birinin farklı kişilere devri de

28 AYDINCIK, 2006, s. 39 ve dn. 198.

29 Ancak FSEK m. 57/1’e göre, bir eserin aslının veya çoğaltılmış nüshaları üzerindeki mülkiyet hakkının devri, aksi sözleşmede kararlaştırılmıyorsa, mali hakkın veya hakların devri anlamına gelmemektedir.

30 YILDIRIM, Fadil M., **Standart Bilgisayar Program Devir Sözleşmeleri (Paket Yazılım Sözleşmeleri)**, Türkiye Bilişim Vakfı, İstanbul, 1999, s. 55; TEKİNALP, 2012, s. 230; ÖZTAN, 2008, s. 552, 559; DALYAN, 2009, s. 201; AYİTER, 1981, s. 206; AYDINCIK, 2006, s. 42; EREL, 2009, s. 302; ARSLANLI, 1954, s. 173. Ancak öğretide eser sahibinin hakkının niteliği gereği böyle bir sonuca varılamayacağı da ileri sürülmektedir. Bu görüştekilere göre, devredilen bir mali hakkın eser sahibinin malvarlığından tamamen çıkararak devralanın malvarlığına girdiğini söyleyebilmek mümkün değildir. BEŞİROĞLU, Akın, **Düşünce Ürünleri Üzerinde Haklar: Fikri Hukuk - Sınai Haklar**, Beta, İstanbul, 2004, s. 498-500; AYDINCIK, 2006, s. 43-44.

31 DALYAN, 2009, s. 202; EREL, 2009, s. 302.

32 DALYAN, 2009, s. 202. Mali hakkı devralanın yasaklama (men) yetkisi bazen mali hakkın konusundan daha geniş olabilmektedir. Örneğin; bir eseri çoğaltma ve yayma hakkını devralan kişi, bu eserin toplama eser şeklinde düzenlenecek başka bir eser içerisinde yer almasına engel olabilir. Örnek için bakınız; EREL, s. 302.

birlikte manevi hak gerçekte sona ermemekte ve sadece manevi hakkı kullanma yetkisi yasa da belirtilen kişilere yasa gereği geçmektedir. Aksu, 2010, s. 154.

24 Bu şekil şartı öğretide “munzam şekil şartı” olarak adlandırılmaktadır. TÜYSÜZ, Mustafa, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler**, Yetkin, Ankara, 2007, EREL, 2009, s. 319; KILIÇOĞLU, 2006, s. 284; AYDINCIK, 2006, s. 96; ARSLANLI, 1954, s. 176; AYİTER, 1981, s. 217.

25 ÖZTAN, 2008, s. 362, 363; AYDINCIK, 2006, s. 38.

26 ÇELİK, Abdullah, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali İhlalin Sonuçları**, Seçkin, Ankara, 2011, s. 37-38.

27 EREL, 2009, s. 162; DALYAN, 2009, s. 126; KAYPAKOĞLU, 1997, s. 74.

mümkündür. Örneğin bir bilgisayar programının çoğaltma hakkının bir kimseye yayma hakkının da başka bir kimseye devredilmesi mümkün ve geçerlidir. Hatta belirli bir mali hak süre, yer veya içerik itibarıyla sınırlandırılarak farklı kişilere de devredilebilir.

Devralan, mali hakları devir işleminde belirtilen şartlar altında kullanmak zorunda olduğu gibi, bu haklarını kullanırken eser sahibinin manevi haklarını da gözetmek mecburiyetindedir³³. Mali hakların kullanılması eser sahibinin manevi haklarını ihlal ediyorsa, eser sahibi önceden izin vermiş olsa bile, her zaman için bu duruma müdahale etme hakkına sahiptir (FSEK m. 14/3, 16/3).

Mali hakkın devri öğretide, alacağın temlik gibi, soyut ve aynı etkili bir tasarruf işlemi sayılmaktadır³⁴. Ancak eser sahibinin haklarının daha iyi korunabilmesi bakımından devrin sebebe bağlı sayılması gerektiğini savunanlar da mevcuttur³⁵.

Mali hakkı devralan kişi, eser sahibinden veya mirasçılardan yazılı bir biçimde izin alarak hakkını üçüncü kişilere devredebilir (FESK m. 49/1). Bu tür devirler FESK'te "devren iktisap" şeklinde adlandırılırken, mali hakkın eser sahibinden veya mirasçılardan devralınması ise "asli iktisap" şeklinde adlandırılmıştır³⁶.

1.2.1.2. Mali Hakkı Kullanma Yetkisinin Devri (Ruhsat-Lisans Verme)

FSEK, eser sahibinin veya mirasçılarının eser üzerindeki mali haklarını tamamen veya kısmen devredebileceklerini öngördüğü gibi, yalnızca kullanma yetkisini devredebilmelerine de müsaade etmiş ve bu işlemi ruhsat verme olarak adlandırmıştır (FSEK m. 48/2). Burada gayri maddi bir hakkın kullanım yetkisinin başkasına bırakılması söz konusu olduğundan, bu işlemin uygulamada yerleşmiş adıyla lisans sözleşmesi olduğu açıktır³⁷.

33 EREL, 2009, s. 303; DALYAN, 2009, s. 202; AYDINCIK, 2006, s. 43.

34 AYİTER, 1981, s. 206; ARSLANLI, 1954, s. 177.

35 EREL, s. 303.

36 Aslen iktisap ve devren iktisap terimlerinin genel anlamları düşünüldüğünde FSEK'in terim seçimi konusunda ne denli özensiz davrandığı görülebilecektir.

37 ONGAN, Burak, **Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu**, Seçkin, Ankara, 2007, s. 17; AYDINCIK, 2006, s. 46-47; OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, **Sınai Haklara İlişkin**

Mali hakkın devrinde olduğu gibi, kullanma yetkisinin devrini de süre, yer ve içerik itibarıyla sınırlandırılabilir mümkündür. Bir mali hak lisansa konu edildiğinde bu hak, lisans verenin malvarlığında kalmaya devam edecek; ancak maddi bir malın ürün kirasına verilmesinde veya intifa hakkına konu edilmesinde olduğu gibi, mali hakkı kullanma ve semerelerinden yararlanma yetkisi lisans işleminde öngörülen şartlar çerçevesinde lisans alana geçecektir³⁸.

Bu durumda lisans sözleşmesinin konusunu, eser sahibinin münhasır bir biçimde sahip olduğu mali haklarından bir veya bir kaçının kullanım yetkisinin lisans alana verilmesi oluşturmaktadır. Eser sahibinin münhasır haklarının kullanılmasına izin verme lisans sözleşmesinin karakteristik edimini oluşturmasına rağmen, bununla beraber başka hak ve yükümlülükler de bu sözleşmenin konusunu oluşturabilir³⁹. Buna karşılık lisans alanın borcu sözleşmede öngörülen mali hak ya da hakları kullanması karşılığında belirli bir ücret ödemesidir. Ancak ücret, lisans sözleşmesinin zorunlu bir unsur değildir⁴⁰.

FSEK, lisansı tam ve basit lisans olmak üzere ikiye ayırmaktadır⁴¹. Buna göre lisans, mali hak sahibinin başkalarına da aynı ruhsatı vermesine engel değilse basit lisans, yalnız bir kimseye mahsus olduğu takdirde tam (münhasır) lisanstır (FESK m. 56/1).

Münhasır lisansla, lisans sahibi, mali hakkı kullanma yetkisine sahip olabilmek bakımından tektir. Yani mali hak sahibi lisansa konu olan hakkı bizzat kendisi kullanmayacağı gibi, bu yetkiyi bir

Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması, Beta, İstanbul, 2002, s. 31, dn. 121; YASAMAN, Hamdi, **Marka Hukuku: 556 Sayılı KHK Şerhi Cilt:2**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2004, s. 735.

Ancak buradaki sözleşme terimi FSEK'deki anlamıyla değil, borçlar hukukundaki anlamıyla algılanmalıdır.

38 TEKİNALP, 2012, s. 230; DALYAN, 2009, s. 203-204; EREL, 2009, s. 303-304; AYİTER, 1981, s. 211; AYDINCIK, 2006, s. 47.

39 DALYAN, 2009, s. 204.

40 AYDINCIK, 2006, s. 47; AYİTER, 1981, s. 211; DALYAN, 2009, s. 204.

41 FSEK'te zorunlu lisansa (m. 9/2, 10/2) ve kanuni lisansa (m. 43/2, 47/1) ilişkin düzenlemeler de bulunmaktadır. Bir kişi, kanundan doğan bir yetkiye dayanarak mahkemeye müracaatla karşı tarafı lisans sözleşmesi yapmaya zorlama hakkına sahipse bu lisanslara zorunlu lisans denir. Ancak mahkeme hükmüne ihtiyaç olmaksızın bir kanun hüküm gereği lisans verilmesi söz konusu ise, bu durumda kanuni lisans söz edilir. Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız; TEKİNALP, 2012, s. 230-230.

başkasına da tanıyamaz ve bu nedenle mali hakkı kullanma imkânı yalnızca lisans sahibine aittir⁴².

Basit lisansta ise lisans veren, bu lisansı aynı yer ve zaman bakımından başkalarına da verebileceği gibi, lisans konusu hakkı bizzat kendisi de kullanabilmektedir⁴³.

Erel, FSEK'in münhasır ve basit lisansa ilişkin düzenlemesini öğretideki diğer yazarlardan farklı bir biçimde anlamaktadır. Bu yazara göre, lisans verme mali hakka özgü kullanma ve yararlanma yetkilerinin ya tamamen ya da kısmen devri şeklinde olabilir. Bu yetkiler tamamen bir kişiye devredilmişse, artık lisans alanın durumu fiilen mali hak sahibinin durumundan farksız hale gelir. Bu takdirde mali hakkın kullanılması devir işleminde kararlaştırılan süre zarfında yalnızca lisans sahibine ait olur ki; FSEK'te tam ruhsat kavramıyla ifade edilmek istenen husus da budur. Buna karşılık kullanma yetkilerinin çeşitli bakımlardan bölünerek devri de mümkündür. FSEK, bu tür lisansları basit ruhsat olarak adlandırmaktadır⁴⁴.

FSEK'e göre aslolan basit lisanstır. Zira burada kanun veya sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça her lisansın basit sayılacağı açıkça düzenlenmiştir (FSEK m. 56/2). Bu durumda sözleşmede lisansın münhasır olduğu açıkça belirtilmemişse ve yorum yoluyla da böyle bir sonuca varılamıyorsa, lisansın basit olduğu kabul edilecektir.

Yine FSEK'e göre basit lisanslar hakkında Borçlar Kanununun hâsılât (ürün) kirasına, münhasır lisanslara ise, Medeni Kanununun intifa hakkına ilişkin hükümleri niteliklerine uygun düştüğü ölçüde kıyasen⁴⁵ uygulanacaktır (FSEK m. 56/3).

Hakkın kullanılmasının devri, hakkın kendisinin devrini engellemektedir. Ancak hakkın kullanımı tam lisans ile devredilmişse bu lisans,

hakkı devralan kişilere karşı da ileri sürülebilir. Zira FSEK'te tam lisanslar bakımından bir aynı hak olan intifa hakkına yapılan atıf bunu gerektirmektedir⁴⁶.

1.2.1.2.1. Lisans Hakkının Devri ve Alt Lisans

Mali hakkı devralan kişi, eser sahibinin veya mirasçılarının yazılı izniyle hakkını devredebildiği gibi, aynı koşullar altına gerek basit ve gerekse münhasır lisansa sahip olan kişi de lisansını üçüncü kişilere devredebilir (FSEK m. 49/1).

Lisansın devri FSEK'te açıkça düzenlenmiş olmasına rağmen, lisans alanın, üçüncü kişilere lisans hakkı tanıyıp tanıyamayacağına ilişkin hiçbir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide lisansın devrine kıyasen, ilk lisans verenin yazılı izniyle üçüncü kişilere alt lisans verilebileceği ileri sürülmektedir⁴⁷. Ancak Alman Hukukunda olduğu gibi bizim hukukumuzda da alt lisans verebilme hakkının yalnızca münhasır lisans sahiplerine tanınması ve münhasır lisans sahiplerinin de yalnızca basit lisans verebileceğinin kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır⁴⁸.

Ancak kanaatimizce mevcut hukuk sistemimiz bakımından bu sorunun çözümü FSEK m. 56/3'de aranmalıdır. Zira bu hükümde basit lisanslar hakkında hâsılât (ürün) kirasına, münhasır lisanslar hakkında ise, intifa hakkına dair hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu nedenle basit lisanslar hakkında Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 366. maddesinin hükmü⁴⁹, münhasır lisanslar hakkında da Türk Medeni

42 TÜYSÜZ, 2007, s. 97; YILDIRIM, 1999, s. 56; ÖZTAN, 2008, s. 562; AYDINCIK, 2006, s. 59. Ancak öğretide lisans işleminde açıkça yer verilmek kaydıyla lisans verenin de mali hakkı kullanabileceği ve bunun lisansın inhisarlığına zarar vermeyeceği de ileri sürülmektedir. AYDINCIK, 2006, s. 59; KARAHAN/SULUK/SARAÇ vd., 2011, s. 117. Aksi Görüş; ÖZTAN'a göre bu durumda lisans basit lisansa dönüşür. ÖZTAN, 2008, s. 562.

43 YILDIRIM, 1999, s. 56; ÖZTAN, 2008, s. 563; AYDINCIK, 2006, s. 60-61; TÜYSÜZ, 2007, s. 96-97.

44 EREL, 2009, s. 305. DALYAN'a göre FSEK'in düzenlemesi her iki yorum tarzına da ulaşmaya imkân verecek niteliktedir. DALYAN, 2009, s. 205-206. Ancak kanaatimizce EREL'in görüşüne katılabilmek mümkün değildir.

45 DALYAN, 2009, s. 206; EREL, 2009, s. 305-306; TÜYSÜZ, 2007, s. 98-99.

46 EREL, 2009, s. 307; DALYAN, 2009, s. 208.

47 HIRSCH, Ernst, **Fikir ve Sanat Hukuku**, Ar Basımevi, Ankara, 1948, s. 223; KARAHAN/SULUK/SARAÇ vd., 2011, s. 117; ARKAN ise, lisans sözleşmesinde, açıkça veya zımni olarak, alt lisans verilmesine müsaade edilen hallerde lisans alanın, alt lisans vermeye yetkili olduğunu kabul etmektedir. ARKAN, Azra, **Mukayeseli Hukuk, Uluslararası Düzenlemeler ve Türk Fikri Hukuk Alanında Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 234.

48 AYDINCIK, 2006, s. 60, 69-70. Alman Fikri Haklar Kanununda münhasır lisans sahibinin bu yetkisi açıkça ifade edilmiştir (UrhG § 31 (3)).

49 Bu hükme göre: "Kiracı, kiraya verenin rızası olmaksızın kiralananı başkasına kiraya vermeyeceği gibi, kullanım ve işletme hakkını da başkasına devredemez. Ancak kiracı, kiralanda bulunan bazı yerleri, kiraya veren için zarar doğuracak bir değişiklik gerektirmemek koşuluyla kiraya verebilir.

Kiracının, başkasıyla yaptığı bu kira sözleşmelerine, alt kiraya ilişkin kurallar, kıyas yoluyla uygulanır."

Kanunu'nun (TMK) 806. maddesinin⁵⁰ hükmü kıyasen nazara alınmalıdır.

1.3. SÖZLEŞMELER (TAAHHÜT İŞLEMLERİ)

FSEK anlamında sözleşme, bir mali hak üzerinde tasarruf işlemi yapma taahhüdüdür. Bu taahhüt, mali hakkı veya kullanım hakkını devralacak olana, hakkın kendisine devri konusunda şahsi bir talep hakkı sağlar⁵¹. Mali hakkın veya kullanım hakkının devri için öncelikle bir taahhüt işlemine gerek vardır. Taahhüt işlemi ve tasarruf işlemi ard arda yapılabileceği gibi, farklı zamanlarda yapılması da söz konusu olabilir. İleride meydana getirilecek veya tamamlanacak eserler üzerinde tasarruf işlemi yapmak mümkün olmadığından (FSEK m. 48/3), bu durumda genellikle bir taahhüt işlemi yapılmakta (FSEK m. 50/1) ve eser tamamlanınca bu taahhüde uygun olarak tasarruf işlemi yapılmaktadır. Eserin tamamlanmasına rağmen taahhüt veren tasarruf işlemi yapmaktan kaçınırsa, mahkemenin bu hususa ilişkin olarak vereceği hüküm kurucu nitelikte olacak; yani hüküm, mali hakkı veya kullanım hakkını devreden iradesi yerine geçerek, hakkın veya kullanım yetkisinin doğrudan devrini sağlayacaktır⁵².

Eser sahibi ileride meydana getireceği her tür veya aynı türden bütün eserleri üzerindeki mali haklarına ilişkin taahhüt işlemleri yapabilir. Ancak bu tür bir işlemin eser sahibine yüklediği ağır yükümlülüğü nazara alan kanun koyucu, hem eser sahibine hem de sözleşmenin karşı tarafına bir yıl sonra hüküm ifade etmek üzere, yapacakları bir ihbarla sözleşmeyi feshedebilme imkânı tanımıştır (FSEK m. 50/2). Öğretilerde buradaki fesih hakkının herhangi bir şarta tabi kılınmayacağı ve hakkın kullanılmasının zorlaştırılmayacağı ileri sürülmektedir⁵³. Yine öğretide bu fesih hakkının yalnızca eser sahibine tanınması gerektiği; zira onun fikri yaratıcılıkla ifa edilebilecek ağır bir taahhüt

altına girdiği ve sözleşmenin feshinden göreceği zararın çoğu kez sözleşmenin karşı tarafından çok daha ağır olacağı savunulmaktadır⁵⁴.

Sözleşme ileride meydana getirilecek bir veya birkaç esere ait mali hakların devri taahhüdünü içeriyorsa, eser sahibinin sözleşme serbestisini kısıtlayan bir durum söz konusu olmadığından, FSEK m. 50/2'deki hükmün uygulama alanı bulamayacağı ileri sürülmektedir⁵⁵.

FSEK, sözleşmenin tek taraflı irade beyanıyla ortadan kaldırabilmesi imkânının yanı sıra, kendiliğinden hüküm ifade edecek bazı sona erme nedenlerine de yer vermiştir. FSEK m. 50/3'e göre: **"Eser tamamlanmadan önce, eser sahibi ölür veya tamamlama kabiliyetini yayı eder yahut kusuru olmaksızın eserin tamamlanması imkânsız hale gelirse zikri geçen taahhütler kendiliğinden münfesh olur. Diğer tarafın iflas etmesi veya sözleşme uyarınca devraldığı mali hakları kullanmaktan aciz duruma düşmesi yahut kusuru olmaksızın kullanmanın imkânsız hale gelmesi hallerinde de aynı hüküm caridir."** Bu hüküm öğretide haklı olarak eleştirilmekte ve bunun yayım sözleşmesinde kendiliğinden sona erme sebeplerini düzenleyen TBK m. 500'e⁵⁶ yollama yapılmasının daha uygun olacağı savunulmaktadır⁵⁷.

Gelecekte yapılması veya tamamlanması düşünülen eserler taahhüt işlemlerine konu olabilseler de, ileride çıkarılacak mevzuatın eser sahibine tanınması muhtemel mali hakların devrine veya bunların başkaları tarafından kullanılmasına ilişkin olarak yapılan bir taahhüt geçersizdir (FSEK m. 51/1). Yine ileride çıkarılacak bir mevzuatla mali hakların kapsamlarının genişletilmesinden veya koruma sürelerinin uzatılmasından doğacak yetkilerden vazgeçmeyi yahut bunların devrini

50 Bu hükme göre: "Sözleşmede aksine hüküm yoksa veya durum ve koşullardan hak sahibince şahsen kullanılması gerektiği anlaşılmıyorsa, intifa hakkının kullanılması başkasına devredilebilir.

Bu takdirde malik, haklarını, devralana karşı doğrudan doğruya ileri sürebilir."

51 DALYAN, 2009, s. 211; AYDINCIK, 2006, s. 48; ÖZTAN, 2008, s. 573; EREL, 2009, s. 295.

52 ÖZTAN, 2008, s. 573; DALYAN, 2009, s. 212; EREL, 2009, s. 295; AYDINCIK, 2006, s. 50.

53 EREL, 2009, s. 297; AYİTER, 1981, s. 215; ARSLANLI, 1954, s. 178; DALYAN, 2009, s. 212; AYDINCIK, 2006, s. 52.

54 EREL, 2009, s. 296.

55 AYDINCIK, 2006, s. 52; EREL, 2009, s. 299; TEKİNALP, 2012, s. 222.

56 Bu hükme göre: "Eser sahibi eseri tamamlamadan önce ölür veya tamamlama yeteneğini yitirir ya da eseri tamamlaması kendi kusuru olmaksızın imkânsız duruma gelirse, sözleşme kendiliğinden sona erer. Ancak, sözleşmenin tamamı veya bir bölümünün yerine getirilmesi mümkün ve hakkaniyete uygun bulunursa hâkim, sözleşme ilişkisinin devam etmesine ve bunun için gereken değişikliklerin yapılmasına karar verebilir.

Yayımcı iflas ederse yayımlanan, eseri başka bir yayımcıya verebilir; ancak, iflas anında henüz muaccel olmamış borcun yerine getirileceği konusunda güvene gösterilmişse, yayımlanan eseri başka bir yayımcıya veremez."

57 EREL, 2009, s. 298.

öngören sözleşme hükümleri de geçersizdir (FSEK m. 51/2).

Taahhüt işlemiyle tasarruf işleminin ayrıldığı hallerde, taahhüt işlemindeki bir sakatlığın tasarruf işlemi de sakatlayıp sakatlamayacağı öğretide tartışmalıdır. Bu tartışmanın temel noktası tasarruf işleminin sebebe bağlı olup olmadığıdır. Bir görüşe göre, alacağın temliki, mali hakların veya bunların kullanılmasının devrine ilişkin işlemlere de uygulanacağından (FSEK m. 53), tasarruf işlemleri de alacağın temliki gibi sebepten soyuttur⁵⁸. Ancak taraflar, mali hakkın devrini, kararlaştırdıkları hukuki sebebin mevcut olması veya gerçekleşmesi şartına bağlayarak işlemi sebebe bağlı hale getirebilirler⁵⁹. Bu görüşe karşın, taahhüt ve tasarruf işlemlerinin eser sahibinin manevi menfaatlerini yakından ilgilendirdikleri ve bu nedenle ister birlikte isterse ayrı ayrı yapılmış olsunlar, sebebe bağlı olduklarının kabul edilmesi gerektiği de ileri sürülmektedir⁶⁰.

2. MALİ HAKLARININ KORUNMASI

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar, FSEK'in 5. bölümünde düzenlenen hukuk ve ceza davalarıyla koruma altına alınmıştır. FSEK, fikir ve sanat eserleri üzerindeki manevi ve mali hakların ihlali halinde özel hukuk bağlamında şu davaların açılabilmesine imkân tanımıştır: tecavüzün ref'i davası (FSEK m. 66-68), tecavüzün men'i davası (FSEK m. 69), tazminat davası (FSEK m. 70/1-2) ve temin edilen kârın devri davası -vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan dava- (FSEK m. 70/3)⁶¹. FSEK'in 5. bölümünün dışında olmakla beraber m.15/3'de düzenlenen eser sahibinin tespiti davası da, gerçek eser sahibini belirleme amacıyla olduğundan, hakkı

58 ÖZTAN, **2008**, s. 569; AYİTER, **1981**, s. 207; TEKİNALP, **2012**, s. 232; ARSLANLI, **1954**, s. 177. Ancak taahhüt ve tasarruf işlemleri birleştirilmişse bu ikisi bir bütün teşkil edeceğinden, birindeki sakatlık diğeri de etkileyecektir.

59 ÖZTAN, **2008**, s. 566; AYİTER, **1981**, s. 207.

60 EREL, **2009**, s. 296; AYDINCIK, **2006**, s. 49.

61 Hak sahibinin korunması amacıyla açılacak bu davaların etkinliğini artırabilmek için FSEK'te iki imkân görülmüştür. Bunlardan ilki, teminat koşuluna bağlı olmaksızın ihtiyati tedbir talebi (m. 77); ikincisi ise, FSEK'te öngörülen davaların sonunda alınan hükümlerin ilanını isteyebilmektir (m. 78). DURGUT, Ramazan "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Tazminat Davaları", **Prof. Dr. Hüseyin Üğen'e Armağan Cilt:1**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 1075, dn. 2.

korumaya yönelik davalardan biri olarak kabul edilebilir⁶².

2.1. TECAVÜZÜN REF'İ DAVASI (SALDIRININ DURDURULMASI DAVASI)

FSEK m. 66/1'e göre: "Manevi ve mali hakları tecavüze uğrayan kimse tecavüz edene karşı tecavüzün ref'ini dava edebilir." Ref kelimesi "kaldırmak" anlamına gelmektedir. Bu dava sayesinde manevi veya mali hakları hukuka aykırı bir biçimde saldırıya uğrayan, mevcut saldırının kaldırılmasını; daha doğru bir deyişle saldırıya son verilerek, bertaraf edilmesini talep edebilecektir.

Bu davanın açılabilmesi için saldırıda bulunanın kusurunun varlığı aranmamaktadır (FSEK m. 66/3). Saldırı, hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından gerçekleştirilmişse bu dava, işletme sahibine karşı da açılabilir (FSEK m. 66/2). Aslında burada, TBK m. 66'da düzenlenen adam çalıştırmanın sorumluluğuna ve TMK m. 50'de düzenlenen tüzel kişinin organlarının eylemlerinden sorumluluğuna paralel bir düzenleme getirilmiştir. Bu halde de saldırıda bulunanların veya aleyhine dava açılacak işletme sahibinin kusurunun varlığı aranmayacaktır (FSEK m. 66/3)⁶³. FSEK'te hâkimin saldırıda bulunanın kusurunun bulunup bulunmadığı ve eğer varsa bunun ağırlığını tespit etmesi gerektiği belirtilmişse de bu tespit, saldırının durdurulması davası bakımından değil, bu dava kapsamında alınacak önlemler bakımından önem taşımaktadır (FSEK m. 66/4)⁶⁴. Ancak bu ifadede saldırıda

62 Bu dava, bir eserin kimin tarafından meydana getirildiğinin ihtilaflı olduğu hallerde sahipli bir eserin aslında kendisi tarafından meydana getirildiğinin iddia edildiği hallerde açılır. FSEK'te her ne kadar bu davanın bir tespit davası olduğu belirtilmiş ise de, öğretide, bu davanın bir eda davası olduğu savunulmaktadır. Zira mahkemenin kararı yalnızca bir hukuki olguyu tespit etmekle kalmamakta, eserin sahipliğini de davayı kazanan kişiye vermektedir. TEKİNALP, **2012**, s. 308.

63 Ancak işletme sahibinin sorumlu olması, mali hakkı ihlal edenleri sorumluluktan kurtarmaz. Bu durumda hem işletme sahibi hem de saldırıyı gerçekleştiren kişi müteselsilen sorumlu olurlar (TBK m. 61). GENÇ-ARİDEMİR, **2003**, s. 178.

64 TEKİNALP, **2012**, s. 311, 319; KILIÇOĞLU, **2006**, s. 385. Aynı yönde; Yargıtay HGK, 15 Aralık, 2010, E: 607/K: 663, www.hukukturk.com, (erişim tarihi 16.05.2012). Bu hüküm kapsamında alınabilecek tedbirlerin neler olabileceği hükümde açıkça düzenlenmediğinden, hâkim somut olayın durumuna göre gereken her türlü tedbirin alınmasına karar verebilecektir. Kılıçoğlu, **2006**, s. 385.

bulunanın kusurunun bulunmaması halinde, tedbir alınmasına karar verilemeyeceği gibi bir sonuç da çıkarılmamalıdır. Zira hâkim, bu hükümde gösterilen diğer unsurları da (eser sahibinin manevi ve mali hakları, saldırının kapsamı ve saldırının durdurulması halinde saldırıda bulunanın uğrayabileceği muhtemel zararları) nazara alıp, bunların toplamından bir sonuç çıkararak karara varacaktır⁶⁵.

Saldırının durdurulması davası bakımından saldırıda bulunanın kusuru aranmadığı gibi, saldırıya uğrayanın zararının varlığı da aranmamaktadır. Zira bu dava zararın giderilmesi amacıyla değil, zararın doğmaması ya da artmaması amacıyla açılmaktadır. Yani; bu dava bakımından önem taşıyan tek unsur, saldırının objektif olarak hukuka aykırı teşkil etmesidir⁶⁶.

2.1.1. Mali Haklara Saldırı Halinde Davanın Konusu

Manevi haklara saldırı halinde açılacak saldırının durdurulması davası FSEK m. 67'de düzenlenmişken, mali haklara saldırı halinde açılacak davanın konusu m. 68'de düzenlenmiştir.

68. maddenin 1. fıkrasına göre, gerekli izin alınmaksızın bir eseri işleyen, çoğaltan, çoğaltılmış nüshaları yayan, temsil eden veya her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletenlerden, izni alınmamış hak sahipleriyle sözleşme yapılmış olması halinde kendilerinden istenebilecek bedelin veya FSEK hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlası istenebilir⁶⁷. Bu hükümde her ne kadar "FSEK hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedel" ifadesine yer verilmiş olsa da, FSEK'te rayiç bedelin tespiti usulüne ve tespitinde kullanılacak kriterlere ilişkin hiçbir hüküm bulunmamaktadır.

Öğretideki bir görüşe göre, bu hükümde mali hakları saldırıya uğrayan şahsa iki imkân sunulmuş olup, dilediğini seçmesine imkân tanınmıştır⁶⁸. Birinci imkân tercih edilirse objektif

olmaktan ziyade subjektif bir hesaplamanın yapılması gerektiği; yani hakkı saldırıya uğrayanın isteyebileceği veya diğer eserleri için almakta olduğu bedelin nazara alınması gerektiği savunulmaktadır. Toplumda oldukça tanınan bir sanatkârın gerçekten korunabilmesi kanaatimizce de ancak böyle bir bakış açısıyla sağlanabilecek niteliktedir⁶⁹. İkinci imkân tercih edilirse, FSEK hükümleri nazara alınarak belirlenecek rayiç bedelin de aslında subjektif bir yaklaşımla tespit edilmesi gerektiği savunulmaktadır⁷⁰. Bu nedenle öncelikle eser sahibinin kendi eserleri arasındaki rayiç bedel nazara alınacak; fakat eser sahibinin böyle bir çıkarım yapmaya imkân verecek başka eserlerinin bulunmaması halinde objektif bir belirme yapılacaktır.

Tekinalp ise, bu hükmün hak sahibine seçimlik bir imkân tanımadığını ileri sürmektedir. Yazara göre bu maddenin 5728 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki halinde⁷¹ "emsal veya rayiç bedel" talebi, uğranılan zarara bağlanmıştı. Yapılan değişiklikten sonra zarar unsuru metinden çıkarılmıştır. Bu nedenle hükmün son haline göre esas olan, varsayımsal sözleşme yöntemidir. Hak sahibi, daha önce ölçü alınabilecek sözleşmeler yapmamışsa, ölçü yokluğu nedeniyle rayiç usulüne başvurmak gerekir⁷².

Öğretide bu hükümdeki bedelin bir tazminat değil, hak sahibine ödenmesi gereken kanuni bir ceza olduğu savunulmaktadır⁷³. Bilindiği gibi FSEK

69 ÖZTAN, **2008**, s. 648; DALYAN, **2009**, s. 232; BAŞPINAR/KO-CABEY, **2007**, s. 268-269.

Yargıtay'a göre ise: "Somut olayın özelliğine göre varsayımsal sözleşme bedeli tayin edilirken eser sahibinin bilimsel/sanatsal yeterliliği, üretim kapasitesi gibi subjektif nitelikleri eserin beğeni ölçüsü, sayfa sayısı estetik görünümü, nitelik ve niceliği, ihlal edilen hakkın türü, coğrafi kapsamı ihlal süresi ihlalin yapıldığı vasıta bunun geniş halk kitlelerine ulaşımı gibi objektif kriterler, sözleşme yapılsaydı istenebilecek bedelde dikkate alınacaktır." Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 22 Kasım 2012, E: 5434/K: 10736, www.hukukturk.com.tr, (erişim tarihi 16.05.2012).

70 ÖZTAN, **2008**, s. 648; DALYAN, **2009**, s. 232; GENÇ-ARIDEMİR, **2003**, s. 189.

71 Bu hükme göre "Eser, eser sahibinin izni olmadan çevrilmiş, sözleşme dışı veya sözleşmede belirtilen sayıdan fazla basılmış, diğer biçimde işlenmiş veya radyo-televizyon gibi araçlarla yayınlanmış veya temsil edilmiş ise; izni alınmamış eser sahibi, sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya emsal veya rayiç itibarıyla uğradığı zararın en çok üç kat fazlasını isteyebilir. Bu bedelin tespitinde öncelikle ilgili meslek birliklerinin görüşü nazara alınır."

72 TEKİNALP, **2012**, s. 318-319.

73 TEKİNALP, **2012**, s. 319; ÖZTAN, **2008**, s. 649; YASAMAN, **2002**, s. 811.

65 KILIÇOĞLU, **2006**, s. 386; DALYAN, **2009**, s. 228.

66 ÖZTAN, **2008**, s. 634; DALYAN, **2009**, s. 228; EREL, **2009**, s. 331; ARKAN, **2005**, s. 275.

67 Öğretide de haklı olarak ifade edildiği gibi hükümde geçen "en çok üç kat fazlasını isteyebilir" şeklindeki ifade, "üç katını isteyebilir" şeklinde anlaşılmalıdır. ÖZTAN, **2008**, s. 649.

68 ÖZTAN, **2008**, s. 647-648; DALYAN, **2009**, s. 232; Yargıtay 11. HD, 25. Ocak 2010, E: 2008-8996/K: 2010-757, www.kazanci.com.tr, (erişim tarihi 16.05.2012).

m. 68/1'e dayanarak talepte bulunabilmek için ne davacının zararı ne de davalının kusuru aranır. Ancak hakka yönelik saldırı davacının bir zararının doğmasına neden olmuşsa ve bu zarar, FSEK m. 68/1 uyarınca yapılan taleple karşılanamıyorsa, davalının kusuru ve zararın miktarı ispatlanarak ayrıca bu zararın tazminini talep edebilmek de mümkündür⁷⁴.

Ayrıca FSEK'e göre hak sahibi bedel talep ettiği, saldırıda bulunana karşı onunla bir sözleşme yapmış olması durumunda sahip olabileceği bütün hak ve yetkileri ileri sürebilecektir (FSEK m. 68/6). Bu hükümde sözleşme ile kastedilen taraflar arasındaki fiili bir sözleşme değil, farazi (fiktif) bir sözleşmedir⁷⁵. Zira 68. maddenin 1. fıkrasında "sözleşme yapılmış olması halinde" denilerek bu farazi sözleşmeye işaret edilmiştir.

FSEK m. 68/2-3'de ise, izinsiz olarak çoğaltılan eser nüshalarının, çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların, özel hukuk hükümlerine göre nasıl bir işleme tabi tutulacakları düzenlenmiştir. Bu düzenlemede izinsiz çoğaltılan nüshaların satışa çıkarılmış olup olmamalarına göre bir ayrıma gidilmiştir.

İzinsiz çoğaltılan nüshalar satışa çıkarılmamışsa, yalnızca çoğaltma hakkı ihlal edilmiş olacaktır. Bu durumda hak sahibine üç seçimlik hak tanınmıştır. Bu haklar çoğaltılmış nüshaların, çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve

benzeri araçların imhası⁷⁶ veya üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesi ya da saldırıda bulunan kişi ile arasında sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın üç kat fazlasını talep edebilmesidir⁷⁷ (FSEK m. 68/2). Hükümün devamında bu hususun, izinsiz çoğaltanın hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı da hükme bağlanmıştır (FSEK m. 68/2)⁷⁸.

Tekinalp'e göre, 68. maddenin 2. fıkrasında öngörülen üçüncü seçenek, hak sahibiyle saldırıda bulunan arasında bir sözleşme bulunmasına rağmen, saldırıda bulunanın eseri sözleşmede öngörülen sayıdan fazla üretmesi halinde söz konusu olur⁷⁹. Ancak öğretilerdeki diğer yazarlar FSEK'in bu hükmünü mevcut bir sözleşmenin varlığına ve saldırıda bulunanın eseri sözleşmede öngörülenden daha fazla sayıda çoğaltmasına bağlamamaktadırlar. Gerçekten burada ifade edilmek istenen, hak sahibinin saldırıda bulunanla sözleşme yapmış olması halinde isteyebileceği bedelin üç katını talep edebileceğidir⁸⁰. Ayrıca taraflar arasında bir sözleşmenin varlığına rağmen eserin, sözleşmede öngörülenden daha fazla sayıda çoğaltılması halinde de hak sahibinin dilerse sözleşmeye aykırılık hükümlerine dilerse de FSEK'te öngörülen hükümlere başvurabileceği unutulmamalıdır.

Yine Tekinalp'e göre, üçüncü seçeneğin tercih edilmesi halinde, saldırıda bulunanın sözleşme ücretinin üç katı tutarında bir bedeli hak sahibine ödemesi şartıyla çoğalttığı nüshaları kanuni

Yargıtay ise bu bedeli "mali haklar tazminatı" olarak nitelendirmektedir. Yargıtay 11. HD, 16 Haziran 2003, E: 787/K: 6343. Karar için bakınız: SULUK, Cahit /ORHAN, Ali, **Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku Cilt:2**, , Arıkan, İstanbul, 2005.

74 TEKİNALP, **2012**, s. 319; DURGUT, **2007**, s. 192-193; ÖZTAN, **2008**, s. 649-650; ARKAN, **2005**, s. 278.

Ancak YASAMAN, saldırının durdurulması davasının tazminat talebinden tamamen bağımsız olduğunu, bu nedenle 68. maddede öngörülen bedelle birlikte maddi tazminatın da talep edebileceğini ve bu maddi tazminattan 68. maddede öngörülen bedelin indirilmemesi gerektiğini savunmaktadır. YASAMAN, Hamdi, **Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku: Fikir ve Sanat Eserleri Endüstriyel Tasarımlar Patentler İle İlgili Makaleler - Mütalâalar - Bilirkişi Raporları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, s. 189; YASAMAN, **2002**, s. 818-819.

75 ÖZTAN, s. **2008**, 650; KILIÇOĞLU, **2006**, s. 395. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 22 Kasım 2002, E: 5434/K: 10736; Yargıtay HGK, 20, Mart 2002, E: 11-176, K: 214; Yargıtay 11. HD, 24 Kasım 2010, E: 1188/K: 11996; Yargıtay 11. HD, 25 Şubat 2010, E: 2008-11423/K: 2010- 2165, www.kazancı.com.tr, (erişim tarihi 16.05.2012).

Yasaman'a göre saldırıda bulunanın bu hükümden yararlanma imkânı yoktur. Yani; o, farazi sözleşmenin külfetlerine katlanacak ve nimetlerinden yararlanamayacaktır. YASAMAN, **2002**, s. 811.

76 Öğretilerde çoğaltmaya yarayan vasıtaların saldırıda bulunanın veya saldırıya iştirak edenlerin mülkiyetinde bulunduğu sürece imhaya müsait olduğu, üçüncü şahısların mülkiyetinde olan çoğaltma vasıtalarının bu duruma alırdmadan imha edilemeyeceği savunulmaktadır. TEKİNALP, **2012**, s. 321; ÖZTAN, **2008**, s. 653; DALYAN, **2009**, s. 234; EREL, **2009**, s. 341; ARKAN, **2005**, s. 278; GENÇ-ARIDEMİR, **2003**, s. 192.

77 Bu halde de saldırı da bulunanın kusuru ve aşan zararlar ispatlanmak koşuluyla bu bedelin yanı sıra tazminat talebinde bulunabilmek mümkündür. KILIÇOĞLU, **2006**, s. 396.

78 Bu durumda saldırıda bulunanın çeşitli kanunlardan doğan sorumlulukları sona ermeyip, devam eder. TEKİNALP, **2012**, s. 322; ÖZTAN, **2008**, s. 660; Arkan, s. 280; GENÇ-ARIDEMİR, **2003**, s. 196.

79 TEKİNALP, **2012**, s. 321-322. TEKİNALP'e göre aynı hüküm bilgisayar programının izinsiz tekrarı izinsiz yeniden iletimi; oyunun, filmin, dizinin sözleşmedeki süreyi başarı şekilde oynatılması halinde de uygulanır.

80 EREL, **2009**, s. 343; ÖZTAN, **2008**, s. 660; GENÇ-ARIDEMİR, **2003**, s. 196.

koşullar çerçevesinde ticaret mevkiine koyabilir⁸¹. Yasaman ise, ceza niteliğindeki bir ödemenin hukuka aykırı bir eylemi hukuka uygun hale getiremeyeceği için, saldırıda bulunanı hak sahibi olarak kabul etmenin mümkün olmadığını ileri sürmüştü; ancak bu nüshaların akıbetinin ne olacağı hususunda bir fikir beyan etmemiştir⁸².

Eserin çoğaltılmış nüshalarının ve çoğaltmaya yarayan araçların imhasının veya uygun bir bedel karşılığında devrinin talebi, saldırının durdurulmasına imkân verebilecek niteliktedirler. Ancak davacının saldırıda bulunan kişi ile arasında sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın üç kat fazlasını talep etmesi bu kapsamda düşünülemeyeceği gibi, bu talebi bir tazminat olarak nitelendirmek de mümkün değildir. Zira saldırıda bulunanın kusurunun varlığı halinde haksız fiil hükümleri uyarınca istenebilecek tazminat FSEK m. 70/2'de ayrıca hükme bağlanmıştır. Burada ise, talepte bulunabilmek adına saldırıda bulunanın kusuru varlığı aranmadığı gibi, talep sınırı zarar miktarıyla da sınırlandırılmamıştır. Bu nedenle öğretide "bedelin üç katı" bedel ödenmesi, saldırıda bulunanı caydırmaya yönelik kanuni bir ceza olarak nitelendirilmektedir⁸³.

İzinsiz çoğaltılan nüshalar satışa çıkarılmışsa çoğaltma hakkının yanı sıra yayma hakkı da ihlal edilmiş olmaktadır⁸⁴. FSEK m. 68/3'e göre, "İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmışsa hak sahibi, tecavüz edenin elinde bulunan nüshalar hakkında ikinci fıkradaki şıklardan birini kullanabilir." Görüldüğü gibi çoğaltılmış nüshaların imhasını veya maliyet fiyatını aşmayacak uygun bir bedelle devrini istemek, yalnızca saldırıda bulunanın elinde bulunana nüshalar bakımından mümkündür. Nüshalar üçüncü kişilere satılmışsa, artık bu nüshaların devri veya imhası talep edilemez⁸⁵.

Nihayet FSEK m. 68/5'de fıkrasında hak sahiplerinden birinin, ikinci ve üçüncü fıkralar uyarınca talepte bulunması halinde, Ceza Muhakemesi Kanununun el koymaya ilişkin hükümlerinin delil elde etmek amacı dışında uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.

2.1.2. Mali Hakları Devralanların Saldırının Durdurulması Davası Açıp Açamayacakları Sorunu

FSEK m. 66'ya göre "mali hakları tecavüze uğrayan kimse" saldırıda bulunana karşı saldırının durdurulmasını dava edebilir. FSEK m.68/1'e göre ise, mali haklara saldırıda bulunulması halinde talepte bulunabilecek kişi "hak sahibi"dir. Bu durumda bir eser üzerindeki mali haklar devredilmediği müddetçe, saldırının sona erdirilmesi davasını açma hakkı, eser sahibine ve onun ölümü halinde bu hakları miras yoluyla kazanan mirasçılara aittir. Ancak mali hak geçerli bir biçimde üçüncü kişiye devredilmiş ve saldırı devredilen mali hakka yönelik olarak gerçekleştirilmişse, davacı sıfatı, mali hakkı devralan kişilere ait olacaktır⁸⁶. Zira bu durumda devredilen mali haklar eser sahibinin malvarlığından çıkıp, devralanın malvarlığına dâhil olmaktadır. Hatta eser sahibinin veya mirasçılarının devrettikleri mali hakkı kullanmaya devam etmeleri veya başkalarının kullanmalarına müsaade etmeleri de mali hakka yönelik bir saldırı teşkil edecek ve mali hakkı devralan bunlara karşı da saldırıya son verilmesi davası açabilecektir⁸⁷.

Bunun yanı sıra eser sahibi, belli bir mali hakkını devretmiş olmakla birlikte o mali hakkın sermerelerinden, hakkı devralanla birlikte yararlanmaktaysa kendisine de dava hakkının tanınması gerektiği ileri sürülmektedir⁸⁸.

81 TEKİNALP, **2012**, s. 322. Aynı Yönde; Başpınar/Kocabay, s. 270; ÖZTAN, **2008**, s. 660; GENÇ-ARİDEMİR, **2003**, s. 196; EREL, **2009**, s. 343; Yargıtay, 11. HD, 7 Temmuz 1987, E: 1836/K: 4331. Karar için Bakınız; SULUK/ORHAN, **2005**, s. 787.

82 YASAMAN, **2002**, s. 811.

83 TEKİNALP, **2012**, s. 305. YASAMAN, **2002**, s. 811. ÖZTAN, **2008**, s. 649. Ancak bu cezanın bir özel hukuk cezası olduğu unutulmamalıdır.

84 EREL, **2009**, s. 341.

85 EREL'e göre çoğaltılan nüshalar saldırıda bulunanın elinden tamamen çıkmışsa, artık hak sahibinin bunlara ilişkin olarak bir talep hakkı mevcut değildir. Bu durumda çoğaltmaya yarayan araçların imhası veya devri ya da farazi sözleşme hükümleri uyarınca telif ücretinin üç katının tazminini isteyebilir. EREL, **2009**,

s. 341. ÖZTAN ise, satışın izinsiz çoğaltma ve yaymaya iştirak niteliği taşımadığı sürece, hak sahibinin, saldırıda bulunanın elinden çıkan nüshalar bakımından yalnızca sözleşmenin varlığı halinde talep edebileceği miktarın üç katını isteyebileceğini ileri sürmektedir. ÖZTAN, **2008**, s. 661. Aynı yönde; KAYPAKOĞLU, **1997**, s. 157-158.

86 ÖZTAN, **2008**, s. 623-624; ARKAN, **2005**, s. 281; DALYAN, **2009**, s. 236-237; KARAHAN/SULUK/SARAÇ vd., **2011**, s. 117; EREL, **2009**, s. 334; TEKİNALP, **2012**, s. 323; GENÇ-ARİDEMİR, **2003**, s. 175, dn. 553; ARSLANLI, **1954**, s. 209.

87 KARAHAN/SULUK/SARAÇ vd., **2011**, s. 117; EREL, **2009**, s. 334; AYİTER, **1981**, s. 254; KAYPAKOĞLU, **1997**, s. 150; GENÇ-ARİDEMİR, **2003**, s. 175-176, dn. 553.

88 ÖZTAN, **2008**, s. 624. Kendisine yalnızca bir veya birkaç

Mali hakkı devralanın bu davada ileri sürebileceği talepler, mutlaka kendi hakkıyla sınırlı olmalıdır. Örneğin; yayma hakkını yalnızca Doğu Anadolu Bölgesi için devralan kişi, Marmara bölgesinde haksız dağıtım yapılması halinde bu davayı açamamalıdır. Bir edebi eserin bin nüsha ile sınırlı olarak çoğaltma ve yayma hakkını devralan, izinsiz çoğaltılan nüshalar bu sayıyı aşıyor olsa bile, ancak bin tanesinin kendisine devrini veya imhasını talep edebilmelidir (FSEK m. 68/2). Yine çoğaltma ve yayma hakkı sınırlı bir biçimde devredilmiş olup da, haksız çoğaltma ve yayımın takdir edilecek değeri mali hakkın sağlayabileceği istifadeyi aşıyorsa, bu aşan kısmın kendisine ödenmesini mali hak sahibi değil, yalnızca eser sahibi talep edebilmelidir⁸⁹.

2.1.3. Lisans Alanların Tecavüzün Ref'i Davası Açıp Açamayacakları Sorunu

Mali hakları kullanma yetkisinin devredildiği halde lisans alanın saldırıya son verilmesi davası açıp açamayacağı hususunda FSEK'te hiçbir hükme yer verilmediği gibi, bu konuda öğretide de bir fikir birliği bulunmamaktadır⁹⁰. Aslında öğretideki tartışmaların temel noktası, lisansın sahibine sağladığı hakkın aynı tesirli olup olmadığına ilişkindir. Erel tarafından savunulan görüşe göre, lisans verme aynı tesirleri olan bir tasarruf işlemidir. Bu nedenle lisans sahibinin sahip olduğu yetkileri gerek

lisans verene ve gerekse de üçüncü kişilere karşı ileri sürebileceği ve hakkı kullanmasını engelleyen müdahale ve tasarruflara karşı bizzat dava açma yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir. Hatta hakkı korumak için dava açmadığı takdirde doğacak mali zarardan da duruma göre eser sahibine veya mali hak sahibine karşı sorumlu olmalıdır. Bu görüşü savunanlar, lisans verilmiş olmasına rağmen, mali hakkın özü itibarıyla eser veya hak sahibinin malvarlığında kalmaya devam edeceğinden, onların da ayrıca dava açmalarında hiçbir sakınca bulunmadığını ileri sürmektedirler. Ancak bu durumda mahkemenin vereceği hükümden ilk etapta lisans alan yararlanacaktır. Örneğin; FSEK m. 68/2 uyarınca maliyet fiyatını aşmamak koşuluyla çoğaltılmış nüshaların ve çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların uygun bir bedel karşılığında davacıya teslimine hükmedilmişse, uygun bedeli bizzat ödenmiş olması şartıyla devir, çoğaltma ve yayma hakları üzerinde lisans sahibi olan kişiye yapılmalıdır⁹¹.

Erel, bu görüşünün doğruluğunu FSEK m. 68/4'e dayandırmaktadır⁹². Bu hükme göre: "İkinci ve üçüncü fıkraların eser sahibinden başka hak sahiplerince uygulanabilmesi için eser sahibinin bu Kanunun 52 nci maddesine uygun yazılı çoğaltma izni aranır."

Daha önce de değindiğimiz gibi Erel, FSEK'in münhasır ve basit lisansa ilişkin düzenlemelerini öğretideki diğer yazarlardan farklı bir şekilde anlamaktadır. Bu yazara göre, lisans verme, mali hakka özgü kullanma ve yararlanma yetkilerinin ya tamamen ya da kısmen devri şeklinde olabilir. Bu yetkiler tamamen bir kişiye devredilmişse, artık lisans alanın durumu fiilen mali hak sahibinin durumundan farksız hale gelir. Bu takdirde mali hakkın kullanılması devir işlemiyle kararlaştırılan süre zarfında yalnızca lisans sahibine ait olur ki; FSEK'te tam ruhsat (münhasır lisans) kavramıyla ifade edilmek istenen husus da budur. Buna karşılık kullanma yetkilerinin çeşitli bakımlardan bölünerek devri de mümkündür. FSEK, bu tür lisansları basit ruhsat (lisans) olarak adlandırmaktadır⁹³. Görüldüğü gibi yazar, basit ve münhasır lisans bakımından tümsellik ve kısmîlikten başka esaslı bir

mali hak devredilmiş olmasına rağmen, devralan, devir konusunun dışında bırakılan mali hakları da kullanmaya çalışırsa, eser sahibi veya mirasçısı ya da ilgili mali hakkı devralan diğer üçüncü kişiler bu duruma müdahale ederek, devralana karşı tecavüzün durdurulması davası açabilirler. Bu durumun aynı zamanda taraflar arasındaki sözleşmenin ihlali sayıldığı ve bu durumda davacının dilerse sözleşmeye aykırılık hükümlerine başvurabileceği de unutulmamalıdır. KILIÇOĞLU, **2006**, s. 375-376; GENÇ-ARİDEMİR, **2003**, s. 173. Ayrıca devredilen bir mali hakkın üçüncü kişiler tarafından ihlali aynı zamanda manevi haklara da bir saldırı teşkil ediyorsa, eser sahibinin veya mirasçılarının da manevi haklarını koruyabilmek adına bu davayı açabilecekleri kabul edilmelidir. ÖZTAN, **2008**, s. 642-625; DALYAN, **2009**, s. 237; EREL, **2009**, s. 334.

89 EREL, **2009**, s. 343; ÖZTAN, **2008**, s. 657, 660.

90 Markalara, patentlere ve endüstriyel tasarımlara ilişkin lisansların sahibine dava hakkı tanıyıp tanımadığı bu hakların özel olarak düzenlendiği kanun hükmünde kararnamelerde (KHK) açıkça düzenlenmiştir. (556 sayılı Markaların Korunması Hakkında KHK m. 14/6; 551 sayılı Patent haklarının Korunması Hakkında KHK m. 148; 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında KHK m. 60) Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız; Ongan, s. 128-132. Bunlara benzer bir hükme FSEK'te de yer verilmesi, farklı görüş uygulamaların ortaya çıkmasını engelleyebilmek bakımından daha doğru olurdu.

91 EREL, **2009**, s. 304-305, 334. Aynı yönde ARSLANLI, **1954**, s. 174.

92 EREL, **2009**, s. 334.

93 EREL, **2009**, s. 305.

fark görmediği için, bu iki lisans türü arasında da bir ayırım yapmamış ve her ikisi için de aynı görüşü benimsemiştir.

Tekinalp de lisans verme işleminin aynı etkileme sahip bir tasarruf işlemi olduğunu kabul etmekle birlikte, saldırının durdurulması davası açma hakkının lisans sahibine tanınmaması gerektiğini, aksi bir kabulün mali hak sahibinin gelecekteki haklarını ihlal edebileceğini ileri sürmektedir. Yazara göre lisans sahibine yalnızca maddi tazminat davası açabilme hakkını tanımak daha adil bir çözüm olacaktır⁹⁴.

Öğretide lisans sözleşmesinden doğan hakkın aynı bir etkisinin bulunmadığı da ileri sürülmektedir⁹⁵. Bu görüştekilere göre, lisans sahibi üçüncü kişilerin hakkını ihlal eden eylemlerine karşı saldırıya son verilmesini dava edemeyecek ve yalnızca mali hak sahibine başvurarak ondan gerekli önlemleri almasını talep edebilecektir. Yani lisans, sahibine (yalnızca lisans verene karşı ileri sürülebilecek) şahsi bir hak sağladığından, saldırı halinde dava açma hakkı münhasıran mali hakkın sahibine aittir. Lisans işleminin amacına ulaşabilmesi için, lisans alanın haklarını başkaları tarafından ihlal edilmeden kullanabilmesi gerekir. Bu nedenle hakka yönelik bir saldırı halinde lisans veren, eser veya mali hak sahibi sıfatıyla duruma müdahale etmelidir. Lisans verenin lisans konusu mali hakkı koruması onun akdi bir yükümlülüğü olduğundan, lisans alanın başvurusuna rağmen saldırıya son verilmesini dava etmemesi akde aykırılık teşkil edecek ve bu nedenle lisans verenin sorumluluğuna gidilebilecektir. Ancak taraflar aralarında anlaşarak lisans alana, saldırılara karşı dava açma yetkisi tanıyabilirler ve hatta onu bu hususta yükümlü kılabilirler.

Görüldüğü gibi bu görüşte de münhasır ve tam lisans arasında hiçbir ayırım yapılmamış, her ikisi içinde aynı esas benimsenmiştir.

Bu husustaki bir diğer görüş ise, lisans verme işleminin aynı tesirleri olan bir tasarruf işlemi olduğunu kabul etmekle birlikte, doğru olarak

münhasır ve basit lisans arasında bir ayrıma gitmektedir. Bu görüştekilere göre, münhasır lisans, sahibine lisansa konu olan hakkı kullanma ve yararlanma yetkisi vermekle birlikte aynı zamanda savunma (men) hakkı da tanır. Lisans sahibi bu son hakkını üçüncü kişilere ve hatta eser sahibine karşı da kullanabilir. Yani bu tür lisansla lisans veren, lisans konusu mali hakkın kullanılmasını üçüncü bir kişiye devretmemek ve kendisi de bu hakkı kullanmamak yükümlülüğü altındadır⁹⁶. Basit lisansla da lisans sahibi lisans konusu hakkı kullanma ve yararlanma yetkilerine sahiptir. Ancak münhasır lisansın aksine basit lisans, sahibine savunma (men) hakkı tanımaz. Zira basit lisans sahibi, sözleşmenin kurulması esnasında aynı hakkı kendisinin yanı sıra başkalarının da kullanabileceğini kabul ettiğinden, artık üçüncü kişilerin bu hakkı kullanmalarına engel olamaz. Bu durum basit lisansın sahibine sağladığı hakkın mutlak niteliği ile bağdaşmıyor gibi gözükse de; lisans sahibi, hak sahibinin veya üçüncü kişilerin aynı hakkı kullanabileceklerini en baştan kabul ettiğinden, üçüncü kişilerin izinsiz veya izinsiz olarak aynı hakkı kullanmaları hiçbir şekilde onun mutlak hakkını zedelememektedir⁹⁷.

Bu görüştekiler, görüşlerinin doğruluğunu basit lisanslara hâsılat (ürün) kirasına, münhasır lisanslara ise intifa hakkına ilişkin hükümlerin uygulanacağını öngören FSEK m. 56/3'e dayanarak ispatlamaya çalışmaktadırlar⁹⁸.

2.1.3.1. Yargıtay'ın Konuya İlişkin Görüşü

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 1999 tarihli bir kararına göre, tam ruhsat sahibinin fiilen mali hak sahibinden farkı yoktur. Ancak FSEK, ruhsat sahibinin tecavüzün ref'ini talep edip edemeyeceği hususunda bir hüküm getirmemiştir. Ruhsat, doktrinde tasarruf işlemi olarak kabul edildiğine göre,

94 TEKİNALP, 2012, s. 234; 323.

95 AYİTER, 1981, s. 213-214, 254; YILDIRIM, 1999, s. 56; ARKAN, 2005, s. 233-234, 281; HIRSCH, 1948, s. 223. OKTAY-ÖZDEMİR, de sınıai haklara ilişkin lisans sözleşmelerin mutlak değil, şahsi hak verdiğini savunmaktadır. OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe "Fikri Değerler Üzerindeki Haklar İle Bunlara İlişkin Verilen Lisansın Hukuki Niteliği", Prof. Dr. Ergun Özsunay'a Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2004, s. 593-598.

96 ÖZTAN, 2008, s. 562; AYDINCIK, 2006, s. 59; KAYPAKOĞLU, 1997, s. 151. Ancak öğretilerde lisans işleminde açıkça yer verilmek kaydıyla lisans verenin de mali hakkı kullanabileceği ve bunun lisansın inhisarlığına zarar vermeyeceği de ileri sürülmektedir AYDINCIK, 2006, s. 59; KARAHAN/SULUK/SARAÇ vd., 2011, s. 117. Aksi Görüş; ÖZTAN'a göre bu durumda lisans basit lisansa dönüşür. ÖZTAN, 2008, s. 562.

97 AYDINCIK, s. 62; TÜYSÜZ, 2007, s. 117; KAYPAKOĞLU, 1997, s. 151.

98 AYDINCIK, 2006, s. 62. Aksi görüş; YILDIRIM'a göre bu düzenleme yalnızca kanunen öngörülen bir kıyasen uygulama haline işaret etmektedir. Yoksa münhasır lisansa aynı etki sağlamak gibi bir amaç söz konusu değildir. YILDIRIM, 1999, s. 56.

ruhsat sahipleri tecavüzün önlenmesi ve tazminat davası açabilirler. Hatta açmadıkları takdirde doğacak zarardan mali hak sahibine veya eser sahibine karşı sorumlu olabilirler⁹⁹. Ancak aynı daire 2006 tarihli bir kararında, FSEK m. 68/1'e göre talepte bulunmanın eser sahibine veya mali hakkı eser sahibinden geçerli bir biçimde devralan kişilere ait olduğunu; lisans sahiplerinin ise bu maddeye dayalı olarak dava açma haklarının bulunmadığını içtihat etmiştir. Yargıtay bu sonuca, lisans verilmesine rağmen, lisans konusu hakkın halen lisans verende kalmaya devam ettiği gerekçesiyle varmıştır¹⁰⁰. Yine aynı daire 2007 tarihli bir kararında 68. madde uyarınca talepte bulunma hakkının eser sahibine veya eser sahibinden mali hakları devralan kişiye ait olduğunu ve ruhsat sahibinin zararlarının karşılanmasını açacağı maddi tazminat davasında (FSEK m. 70/2) isteyebileceğini belirtmiştir¹⁰¹.

Yargıtay, lisans sahibinin hakkına yönelik saldırı nedeniyle maddi tazminat talep edebileceğini kabul etmekle beraber, bu yöndeki bir davanın açılmasını lisans verenin iznine bağlayan sözleşme hükümlerini de geçerli kabul etmektedir. Bu yöndeki bir karara¹⁰² göre: "Davacı ile dava dışı yabancı uyruklu şirket arasındaki 21.11.1997 tarihli lisans sözleşmesi içerik itibariyle; dava konusu eser de dahil olmak üzere bir kısım eserlerin çoğaltma hakkının, FSEK.nun 48/2. fıkrasına göre, Türkiye'de inhisari kullanım yetkisinin devrine ilişkin olup «mali hakların devri söz konusu olmadığından» davacı bu lisans sözleşmesine dayalı olarak FSEK.nun 70/2. fıkrasına dayalı olarak haksız fiil tazminatı isteyebilir.

Ne var ki, 21.11.1997 tarihli lisans sözleşmesinin 8/4. maddesinde; lisans verenin telif haklarının ihlali halinde lisans alan davacının kendiliğinden harekete geçemeyeceği ve izinsiz dava açamayacağı hüküm altına alınmıştır. Böylece, mali hakların sahibi olan dava dışı şirket ile davacı arasında akdedilen sözleşmeye konulan özel hüküm ile davacının üçüncü kişiler aleyhine

hangi şartlarda dava açabileceği özel olarak düzenlenmiştir. Sözleşmede bulunan anılan bu özel hükmün davacıyı bağlayacağı kuşkusuz olup, bu hüküm itibariyle, davacının lisans verenden izin almaksızın dava açma hakkı bulunmamaktadır."

2.2. TECAVÜZÜN MENİ DAVASI (SALDIRININ ÖNLENMESİ DAVASI)

Saldırının önlenmesi davası, manevi ve mali haklara karşı gerçekleştirilmesi muhtemel bir saldırının önlenmesi amacıyla açılacak bir davadır. Ayrıca gerçekleşmiş bir saldırının devam etmesinin ya da tekrarlanmasının muhtemel olduğu hallerde de bu davanın açılabilmesi mümkündür (FSEK m. 69/1).

Başlamış ve devam eden bir saldırının varlığı halinde durdurma davasıyla saldırının doğurduğu sonuçlarla birlikte ortadan kaldırılması, önleme davası ile de ya muhtemel bir saldırı tehlikesinin ya da saldırının tekrar suretiyle devamının önlenmesi amaçlanmaktadır. Yani amaçları birbirinden farklı olduğu için gerekli koşullar mevcut olduğu sürece bu iki davanın birlikte açılabilmesi mümkündür¹⁰³.

Bu dava bakımından da önemli olan tek şey, muhtemel saldırının objektif olarak hukuka aykırı olmasıdır. Ancak saldırının önlenmesi davası, durdurma davasından farklı olarak mali ve manevi haklara yönelik saldırı tehlikesi bakımından ayrı ayrı ele alınmamıştır.

Bu davada mahkeme, eser sahibinin manevi ve mali haklarını, saldırının veya saldırı tehlikesinin kapsamını, saldırıda bulunanın kusurunun olup olmadığını, varsa ağırlığını ve saldırının önlenmesi halinde saldırıda bulunan uğraması muhtemel zararlarını değerlendirip durumun gereklerini göz önüne alarak saldırının önlenmesi için gerekli göreceği tedbirlerin alınmasına karar verir (FSEK m. 66/4, 69/2). Mahkemenin vereceği bu tedbirlere örnek olarak; saldırıda bulunan ya da bulunması muhtemel olan kişiye bir işin yapılmasını ya da

99 Yargıtay, 11. HD, 11 Mart 1999, E: 1998-9958/K: 1999-3423, www.hukukturk.com.tr, (erişim tarihi: 16.05.2012).

100 Yargıtay 11.HD, 20 Ocak 2006, E: 2005-166/K: 2006-330, www.kazanci.com.tr, (erişim tarihi: 16.05.2012).

101 Yargıtay 11. HD, 20 Kasım 2007, E: 200-6776/K: 2007-14566, www.kazanci.com.tr, (erişim tarihi: 16.05.2012).

102 Yargıtay 11. HD, 6. Şubat 2006, E: 2005-1101/K: 2006-994, www.hukukturk.com.tr, (erişim tarihi: 16.05.2012).

103 TEKİNALP, 2012, s. 326; ÖZTAN, 2008, s. 667; DALYAN, 2009, s. 241; EREL, 2009, s. 344; ARKAN, 2005, s. 278. Yargıtay, davacının saldırının durdurulması davasında bedel talebinde bulunduğu hallerde, taraflar arasında sözleşme yapılmış gibi bir durumun doğduğunu ve bu nedenle yasallaşan bir faaliyet nedeniyle artık saldırının önlenmesi talebinde bulunulamayacağını içtihat etmiştir. Yani Yargıtay'a göre bedel talebi ile birlikte saldırının önlenmesi dava edilemeyecektir. Yargıtay, 11. HD, 7 Temmuz 1987, 1836/4131; Yargıtay 11. HD, 31 Ekim 2003, 11539/10196, www.kazanci.com.tr, (erişim tarihi: 16.05.2012).

yapılmamasını emretmek veya izinsiz çoğaltılan nüshaları veya çoğaltmada kullanılan araçları ihtiyati tedbir kapsamında geçici olarak zapt etmek yahut bu nüshaları bozmak ya da imha etmek gösterilebilir¹⁰⁴.

FSEK m. 69 bu davayı “eser sahibinin” açabileceği düzenlenmiştir. Ancak böyle bir sınırlamaya gitmenin hiçbir makul gerekçesi, bulunmamaktadır. Zira kapsam ve sonuçları daha ağır olan saldırının durdurulması davası sadece eser sahibi tarafından değil, hak sahibi tarafından da açılabilir. 69. maddenin ifadesine rağmen, Kanunun sisteminde bir ahenksizlik yaratmamak için bu dava bakımından da aynı esası benimsemek gerekir¹⁰⁵. Bu halde bir eser üzerindeki mali haklar devredilmediği müddetçe, saldırının önlenmesi davası açma hakkı eser sahibine ve onun ölümlü halinde bu hakları miras yoluyla kazanan mirasçılara aittir (FSEK m. 63, 69/2, 68/4). Ancak mali hak geçerli bir biçimde üçüncü kişiye devredilmişse, önleme davası, mali hakkı devralan kişi tarafından açılacaktır (FSEK m. 69/2, 68/4).

Kabul ettiğimiz görüş çerçevesinde münhasır lisansta, hem lisans veren ve hem de lisans alan dava açma hakkına sahiptir; ancak dava lisans veren tarafından açılrsa da alınan hükümden yararlanacak olan lisans sahibidir. Basit lisansta ise dava açma hakkı münhasıran lisans verene aittir.

2.3. TAZMİNAT DAVASI

Bir eserden doğan hakların hukuka aykırı bir biçimde ihlali halinde meydana gelen zararın giderilmesine yönelik olarak açılacak tazminat davaları FSEK m. 70’de düzenlenmiştir. Saldırının durdurulması veya önlenmesi davaları, eserden doğan hakların saldırıya uğraması halinde, bu saldırıdan kaynaklanan hukuka aykırı sonuçları bertaraf etmek ya da saldırıyı önlemek amacıyla açılmaktadır. Oysa tazminat davası eserden doğan hakların ihlali nedeniyle hak sahiplerinin uğradığı maddi veya manevi zararların tazmin edilmesine yöneliktir. Bu nedenle diğer davaların açılmış olması, kural olarak, tazminat davası açmaya engel değildir. Hatta tazminat talebi bu davalarla birlikte ileri sürülebilir.

104 DALYAN, 2009, s. 243; EREL, 2009, s. 344; GENÇ-ARIDEMİR, 2003, s. 199.

105 ÖZTAN, 2008, s. 666; TEKİNALP, 2012, s. 326; DALYAN, 2009, s. 242; EREL, 2009, s. 344; ARKAN, 2005, s. 287-288.

FSEK m. 70/1 manevi hakların ihlali nedeniyle açılacak tazminat davasına ilişkindir¹⁰⁶. İkinci fıkrada ise, mali hakları ihlal edilenin, saldırıda bulunanın kusurunun varlığı halinde haksız fiillere ilişkin hükümler çerçevesinde tazminat talep edebileceği düzenlenmiştir. Aslında FSEK’de böyle bir düzenleme yapılmamış olsaydı da TBK m. 49 ve devamında düzenlenen haksız fiillere ilişkin hükümler uyarınca maddi ve manevi tazminat davaları açılabilirdi.

Bu çerçevede bir mali hakkın hukuka aykırı bir biçimde ihlali halinde, maddi veya manevi¹⁰⁷ bir zarar ortaya çıkmışsa ve doğan zararlar ihlal eylemi arasında uygun illiyet bağı varsa, tazminat talebinde bulunmak mümkündür. Ancak bunun için ihlalde bulunanın kusurlu olması şarttır (TBK m. 49). Kusurun derecesi tazminat miktarının belirlenmesinde nazara alınacak unsurlardan birisidir (TBK m. 51/1). Ancak koşulları oluşmuşsa adam çalıştırmanın kusursuz sorumluluğuna ilişkin düzenleme burada da geçerli olacağından, işletme sahibinin kusuru olmasa da, çalışanlarının eylemlerinden dolayı sorumluluğuna hükmedilebilecektir (TBK m. 66).

Tazminat talebinde bulunan zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükümlülüğü altındadır (TBK m. 50/1).

2.4. VEKÂLETSİZ İŞ GÖRMEYE DAYANAN TALEPLER

Fikri haklara yönelik olarak gerçekleştirilen bir saldırı, hak sahibinin bir zararına yol açmışsa maddi ve manevi tazminat davalarıyla bu zararın giderilmesi amaçlanır. Bunun dışında FSEK m.

106 Bu hükme göre “Manevi hakları haleldar edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat ödenmesi için dava açabilir. Mahkeme, bu para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilir.” Görüldüğü gibi Kanundaki düzenleme manevi hakların ihlali halinde yalnızca manevi tazminat açılmasına olanak verebilecek biçimdedir. Ancak manevi hakların ihlali durumunda manevi bir zararın yanı sıra maddi bir zararın doğabilmesi de ihtimal dâhilindedir. Öğretide 70. maddenin 1. fıkrasının ifadesine rağmen mali hakların ihlali halinde genel hükümlere göre maddi tazminat talep edilebileceği ileri sürülmektedir. Gerçekten genel düzenleme mevcutken, ayrıca özel olarak bu davanın açılabilmesinin öngörülmesine gerek yoktur. TEKİNALP, 2012, s. 304; DURGUT, 2007, s. 1082; ÖZTAN, 2008, s. 673; KILIÇOĞLU, 2006, s. 217-218; DALYAN, 2009, s. 246.

107 Mali hakların ihlali halinde maddi tazminat davası açılacağı gibi koşulları oluşmuşsa manevi tazminat davası da açılabilir. TEKİNALP, 2012, s. 304, 333; DURGUT, 2007, s. 1095-1096; ÖZTAN, 2008, s. 675; EREL, 2009, s. 347; KILIÇOĞLU, 2006, s. 219; ARKAN, 2005, s. 293; GENÇ-ARIDEMİR, 2003, s. 199-200.

70/3'de mali ve manevi hakların ihlali halinde, bu hakları saldırıya uğrayanın tazminattan başka temin edilen kârın kendisine verilmesini de isteyebileceği hükme bağlanmıştır.

Görüldüğü gibi bu talep, saldırıda bulunanın kusurunun varlığına bağlanmadığı gibi, hak sahibinin mahrum kaldığı kâr miktarıyla da sınırlanmamıştır. Ayrıca 3. fıkrada bu talebin tazminattan ayrı olarak talep edilebileceği de açıkça düzenlenmiştir. Bu halde temin edilen kârın devri, tazminat niteliği taşımamaktadır¹⁰⁸. Aslında burada vekâletsiz iş görmeye dayanan bir talep söz konusudur¹⁰⁹. Kendi menfaatine yapılmış olsa bile iş sahibinin (fikri hakları saldırıya uğrayanın) iş görmeden doğan faydaların kendisine verilmesini talep edebileceği TBK m. 530'da açıkça düzenlenmiştir. Bu imkân sayesinde saldırıda bulunanın hak etmediği kârı kendisine saklaması önlenilebilecektir.

70. maddenin 3. fıkrasının ifadesinden her türlü tazminat talebinin yanı sıra temin edilen kârın devrinin de talep edilebileceği bir sonuca varılabilirse de, aslında burada tazminatın türüne göre bir ayırım yapılmalıdır. Öncelikle saldırıya uğrayanın hiçbir zarar uğramadığı hallerde de karın devrini talep edebileceği belirtilmelidir. Ancak manevi bir zararın varlığı halinde, manevi tazminat talebiyle temin edilen kârın talep edilebilmesi ayrı işlemlere sahip bulunduğundan, diğer koşullar da mevcutsa, hem manevi tazminatın hem de temin edilen kârın birlikte talep edilmesi mümkündür¹¹⁰. Yine hem fiili zararın tazminini hem de temin edilen karı devrini birlikte istemek mümkün olmalıdır. Çünkü bu iki talep tamamen farklı amaçlara hizmet etmektedir. Ancak maddi zarar yalnızca yoksun kalınan kar şeklinde ortaya çıkmışsa bu durumda hem bu zararın hem de temin edilen karı devrini birlikte talep etmek mümkün olmamalıdır. Zira temin edilen kazancın iadesiyle birlikte artık ortada bir zarar kalmayacağından maddi tazminat talebi konusuz

kalır¹¹¹.

FSEK m. 70/3'ün son cümlesinde saldırıya uğrayanın tazminattan başka temin edilen kârın kendisine verilmesini talep ettiği hallerde, FSEK m. 68 uyarınca saldırının durdurulması davasında talep edilen bedelin indirileceği hükme bağlanmıştır. Bilindiği gibi bu hükümde "sözleşme yapılmış olsaydı istenebilecek bedel" ile çoğaltılmış nüsha ve çoğaltmaya yarayan film, kalıp gibi gereçlerin bir "bedel" karşılığında devredilmesinden söz edilmektedir. Burada iki bedel talebine yer verildiği için 70. maddede bu ikisinden hangisine gönderme yapıldığını tespit etmek gerekir. Öğretideki bir görüşe göre 70. maddede her iki bedel de kastedilmiş olup, indirilecek bedelin tayini hak sahibinin yapacağı seçime göre belirlenecektir¹¹². Bu konuda savunulan bir diğer görüşe göre ise, indirilecek bedelle kastedilen, çoğaltılmış nüsha ve çoğaltmaya yarayan film, kalıp gibi gereçlerin davacıya devredilmesi durumunda karşılığında ödenmesi gereken bedeldir¹¹³. Buna karşın indirilmesi gereken bedelin üç kat fazlaya ilişkin bedel olduğu da savunulmaktadır¹¹⁴. Kanunun lafzına bakılarak birinci görüş lehine bir yorum yapmak mümkün olduğu gibi, saldırıya uğrayanı daha iyi koruyabilmek bakımından ikinci görüşe katılmak uygundur. Üçüncü görüş ise, hak sahibinin zararına olduğundan bu görüşe katılmamız mümkün değildir.

111 ÖZTAN, **2008**, s. 678; TEKİNALP, **2012**, s. 334; DURGUT, **2007**, s. 1094-1095; DALYAN, **2009**, s. 248; ARKAN, **2005**, s. 296. Ancak öğretide temin edilen karın devriyle mali hak sahibinin fiili zararı veya mahrum kaldığı karı karşılanabiliyorsa, ayrıca maddi tazminata hükmetmenin mümkün olmayacağı da savunulmaktadır. Bu görüştekilere göre, bu durumda malvarlığında tazmini gerektiren bir sebep kalmamış olacaktır. Ancak zarar temin edilen kârla karşılanamıyorsa ayrıca maddi tazminat talep edilebilir mümkündür. YASAMAN, **2002**, s. 816; BAŞPINAR/KOCABEY, **2007**, s. 271; KILIÇOĞLU, **2006**, s. 403; AYİTER, **1981**, s. 263. Ancak kanaatimizce fiili zararla yoksun kalınan kâr arasında hiçbir ayırım yapmayan bu görüşe katılabilmek FSEK m. 70/3'ün ifadesi karşısında mümkün değildir.

112 DALYAN, **2009**, s. 248-249; EREL, **2009**, s. 349.

113 TEKİNALP, **2012**, s. 335.

114 ARKAN, **2005**, s. 296; KILIÇOĞLU, **2006**, s. 403. Yargıtay'ın bu konuya ilişkin bir kararına göre: "...davacının FSEK m. 68'de açıklanan telif tazminatı isteminde bulunabileceği, bilirkişinin hesapladığı telif tazminatının 141,00 TL olduğu, temin edilen kâr ile telif tazminatının birlikte istenmesi durumunda ise, bunlardan yalnızca birinin tahsiline karar verilebileceği, temin edilen kâr miktarının ise 185,00 TL olarak belirlendiği, şu hale göre temin edilen kâr miktarı, telif tazminatı miktarından fazla olduğundan, yalnızca temin edilen kârın hüküm altına alınmasının mümkün bulunduğu..." Yargıtay 11. HD, 25 Şubat 2010, E: 2008-11423/K: 2010- 2165, www.kazanci.com.tr, (erişim tarihi: 16.05.2012).

108 ÖZTAN, **2008**, s. 677; ARKAN, **2005**, s. 295-296; DURGUT, **2007**, s. 1094; TEKİNALP, **2012**, s. 334; BAŞPINAR/KOCABEY, **2007**, s. 271; DALYAN, **2009**, s. 248.

109 TEKİNALP, **2012**, s. 334; DALYAN, **2009**, s. 248; ÖZTAN, **2008**, s. 677; EREL, **2009**, s. 349; YASAMAN, **2002**, s. 816; ARKAN, **2005**, s. 295; KILIÇOĞLU, **2006**, s. 402.

110 TEKİNALP, **2012**, s. 334; DURGUT, **2007**, s. 1094; ÖZTAN, **2008**, s. 678; ARKAN, **2005**, s. 296; GENÇ-ARIDEMİR, **2003**, s. 206.

SONUÇ

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki fikri haklar 5846 sayılı Kanun (FSEK) kapsamında düzenlenmiş ve koruma altına alınmıştır. Bir fikir ve sanat eserini meydana getirenin bu Kanunda işaret edilen haklara sahip olduğunu ve hakkına yönelik bir ihlal karşısında yine bu Kanunda öngörülen davaları açabileceğini söylememiz mümkündür.

Eser sahibi veya mirasçıları, kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve içerik itibarıyla sınırlı veya sınırsız bir şekilde, karşılıklı ya da karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler (FSEK m. 48/1). Bu takdirde devredilen mali hak, eser sahibinin malvarlığından çıkarak devralanın malvarlığına gireceğinden, hakka yönelik saldırılar karşısında gereken davaları açabilme hakkı da devralana ait olacaktır.

FSEK, eser sahibinin veya mirasçılarının eser üzerindeki mali haklarını tamamen veya kısmen devredebileceklerini öngördüğü gibi, yalnızca kullanma yetkisini devredebilmelerine de müsaade etmiş ve bu işlemi ruhsat verme olarak adlandırmıştır (FSEK m. 48/2). Öğretide lisans sözleşmesi olarak adlandırılan bu işlemin, basit ve münhasır olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Münhasır lisans, lisans sahibi, mali hakkı kullanma yetkisine sahip olabilmek bakımından tektir. Yani mali hak sahibi lisansa konu olan hakkı bizzat kendisi kullanmayacağı gibi, bu yetkiyi bir başkasına da tanıyamaz ve bu nedenle mali hakkı kullanma imkânı yalnızca lisans sahibine aittir. Basit lisans ise lisans veren, bu lisansı aynı yer ve zaman bakımından başkalarına da verebileceği gibi, lisans konusu hakkı bizzat kendisi de kullanabilmektedir.

Mali hakları kullanma yetkisinin devredildiği hallerde lisans alanın saldırıya son verilmesi davası açıp açamayacağı hususunda FSEK'te hiçbir hükme yer verilmediği gibi, bu konuda öğretide de bir fikir birliği bulunmamaktadır. Aslında öğretideki tartışmaların temel noktası, lisansın sahibine sağladığı hakkın aynı tesirli olup olmadığına ilişkindir.

Lisansın aynı tesirli bir tasarruf işlemi olduğunu kabul edenler, hem münhasır hem de basit lisans sahibinin FSEK'te öngörülen davaları açabileceklerini kabul ederler. Buna karşın lisans verme işleminin aynı etkilere sahip bir tasarruf işlemi olduğunu kabul etmekle birlikte, saldırının durdurulması davası açma hakkının lisans sahibine

tanınmaması gerektiğini, aksi bir kabulün, mali hak sahibinin gelecekteki haklarını ihlal edebileceğini de ileri sürenler vardır. Bu görüştekilere göre, lisans sahibine yalnızca maddi tazminat davası açabilme hakkını tanımak daha adil bir çözüm olacaktır. Yargıtay'da lisans sahibinin hakkına yönelik bir saldırı karşısında yalnızca tazminat davası açabileceğini içtihat etmektedir.

Bu görüşe karşın, lisans verme işleminin taraflar arasında şahsi bir borç ilişkisi doğurduğunu kabul edenler, ne münhasır ne de basit lisans sahibinin FSEK'te öngörülen davaları açabileceklerini kabul etmezler.

Bu husustaki bir diğer görüş ise, lisans verme işleminin aynı tesirleri olan bir tasarruf işlemi olduğunu kabul etmekle birlikte, kanaatimizce de doğru olarak münhasır ve basit lisans arasında bir ayrıma gitmektedir. Münhasır lisans, sahibine, lisansa konu olan hakkı kullanma ve ondan yararlanma yetkisi vermekle birlikte aynı zamanda savunma (men) hakkı da tanır. Lisans sahibi bu son hakkını üçüncü kişilere ve hatta eser sahibine karşı da kullanabilir. Yani bu tür lisansla lisans veren, lisans konusu mali hakkın kullanılmasını üçüncü bir kişiye devretmemek ve kendisi de bu hakkı kullanmamak yükümlülüğü altındadır. Basit lisans da lisans sahibi, lisans konusu hakkı kullanma ve yararlanma yetkilerine sahiptir. Ancak münhasır lisansın aksine basit lisans, sahibine savunma (men) hakkı tanımaz. Zira basit lisans sahibi, sözleşmenin kurulması esnasında aynı hakkı kendisinin yanı sıra başkalarının da kullanabileceğini kabul ettiğinden, artık üçüncü kişilerin bu hakkı kullanmalarına engel olamaz. Bu durum basit lisansın sahibine sağladığı hakkın mutlak niteliği ile bağdaşmıyor gibi gözükse de; lisans sahibi, hak sahibinin veya üçüncü kişilerin aynı hakkı kullanabileceklerini en baştan kabul ettiğinden, üçüncü kişilerin izinli veya izinsiz olarak aynı hakkı kullanmaları hiçbir şekilde onun mutlak hakkını zedelememektedir. Ancak yine de taraflar aralarında anlaşarak basit lisans sahibinin de üçüncü kişilerin lisans konusu hakka yönelik saldırısına karşı, dava açabilme yetkisine sahip olduğunu kararlaştırmaları mümkündür.

Ayrıca unutulmamalıdır ki; mali hakkı devralanın veya savunma hakkını haiz lisans sahiplerinin bu davalarda ileri sürebilecekleri talepler, kendi hakkıyla sınırlıdır.

Son olarak belirtmeliyiz ki; markalara, patentlere ve endüstriyel tasarımlara ilişkin lisansların sahibine dava hakkı tanıyıp tanımadığı bu hakların özel olarak düzenlendiği kanun hükmünde kararnemelerde açıkça düzenlenmiştir. 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye göre aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa, inhisari lisansa sahip olan kişi, üçüncü bir kişi tarafından marka sahibinin markadan doğan haklarına, tecavüz edilmesi durumunda, marka sahibinin bu KHK uyarınca açabileceği davaları, kendi adına açabilir. İnhisari olmayan lisans sahiplerinin, dava açma hakkı yoktur (m. 21/6). Markaya tecavüz dolayısıyla dava açma hakkı olmayan bir lisans alan, noter vasıtasıyla yapacağı bir bildirimle, gereken davayı açmasını marka sahibinden isteyebilir. Marka sahibinin, bu talebi kabul etmemesi veya bildirim alıldığı tarihten itibaren üç ay içinde, gerekli davanın açılmaması halinde, lisans alan yaptığı bildirim de ekleyerek, kendi adına dava açabilir. Lisans alan, ciddi bir zarar tehlikesi karşısında ve söz konusu sürenin geçmesinden önce, ihtiyati tedbire karar verilmesini mahkemeden talep edebilir. Lisans alan, dava açtığını marka sahibine bildirir (m. 21/7)¹¹⁵. Bu düzenlemeye benzer düzenlemeler 551 sayılı Patentlerin Korunması Hakkında KHK'nın 148. maddesinde ve 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında KHK'nın 41. maddesinde yapılmıştır.

Bunlara benzer bir hükme FSEK'te de yer verilmesi, bu konuda farklı görüş ve uygulamaların ortaya çıkmasını engelleyebilecek ve bu sayede lisans sahibi tam bir korumaya kavuşabilecektir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- AKSU, Mustafa, **Bilgisayar Programlarının Fikrî Mülkiyet Hukukunda Korunması**, Beta, İstanbul, 2006.
- AKSU, Mustafa, "Eser Yaratıcısının Eseri Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı Kişilik Hakkı) ile Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme", **Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan Cilt:1**, On İki Levha, İstanbul, 2010, s. 121- 158. (2010)
- ARKAN, Azra, **Mukayeseli Hukuk, Uluslararası Düzenlemeler ve Türk Fikri Hukuk Alanında Eser**

- Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.
- ARSLANLI, Halil, **Fikri Hukuk Dersleri II: Fikir ve Sanat Eserleri**, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954.
- ATEŞ, Mustafa, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması**, Seçkin, Ankara, 2003. (2003)
- ATEŞ, Mustafa, "Fikir ve Sanat Eserlerinin Kamuya Sunulması: Alenileşmemiş ve Yayınlanmamış Eserler Fikrî Hukuka Göre Korunmaz mı?" **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Yıl:2006, Cilt:23, Sayı:3, s 227-253. (2006)
- ATEŞ, Mustafa, **Fikri Hukukta Eser**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2007. (2007)
- AYDINCIK, Şirin, **Fikri Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri**, Arıkan, İstanbul, 2006.
- AYITER, Nuşin, **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, S Yayınları, Ankara, 1981.
- BAŞPINAR, Veyse / KOCABEY, Doğan, **İnternette Fikrî Hakların Korunması**, Yetkin, Ankara, 2007.
- BEŞİROĞLU, Akın, **Düşünce Ürünleri Üzerinde Haklar: Fikrî Hukuk - Sinaî Haklar**, 3. Basım, Beta, İstanbul, 2004.
- ÇELİK, Abdullah, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali ve İhlalin Sonuçları**, Seçkin, Ankara, 2011.
- DALYAN, Şener, **Bilgisayar Programlarının Fikrî Hukukta Korunması**, Seçkin, Ankara, 2009.
- DURGUT, Ramazan, "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Tazminat Davaları", **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan Cilt:1**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 1075-1095.
- EREL, Şafak N., **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, 3. Basım, Yetkin, Ankara 2009.
- GENÇ - ARIDEMİR, Arzu, **Türk Hukukunda Eser Sahibinin Çoğaltma ve Yayma Hakları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2003.
- HIRSCH, Ernst, **Fikrî ve Sinaî Haklar**, Ar Basımevi, Ankara, 1948.
- KARAHAN, Sami / SULUK, Cahit / SARAÇ, Tahir vd, **Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları**, 3. Basım, Seçkin, Ankara, 2011.
- KAYPAKOĞLU, Serhat, **Bilgisayar Programlarının Hukuki Korunması**, İpekçi Yayıncılık, İzmir, 1997.
- KILIÇOĞLU, M. Ahmet, **Sinaî Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2006.
- OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, "Fikri Nitelikteki Sinaî Değerler Üzerindeki Haklar ile Bunlara İlişkin Verilen Lisansın Hukuku Niteliği", **Prof. Dr. Ergun Özsunay'a Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2004, s. 571-598. (2004)
- OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, **Sinaî Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin**

¹¹⁵ Marka lisansı sözleşmesi hakkında ayrıntılı için bakınız; ÖZEL, Çağlar, **Marka Lisansı Sözleşmesi**, Seçkin, Ankara, 2002.

- Lisans Sözleşmelerine Uygulanması**, Beta, İstanbul, 2002. (2002)
- ONGAN, Burak, **Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu**, Seçkin, Ankara, 2007.
- ÖZEL, Çağlar, **Marka Lisansı Sözleşmesi**, Seçkin, Ankara, 2002.
- ÖZTAN, Fırat, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2008.
- SULUK, Cahit, **Yeni Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Telif Hakları ve Korsanlıkla Mücadele**, Hayat, İstanbul, 2004.
- SULUK, Cahit/ ORHAN, Ali, **Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku Cilt:2**, Arıkan, İstanbul, 2005.
- TEKİNALP, Ünal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5. Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- TÜYSÜZ, Mustafa, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler**, Yetkin, Ankara, 2007.
- USLU, Ramazan, **Türk Fikir ve Sanat Hukukunda Eser Kavramı**, Seçkin, Ankara, 2003.
- YARSUVAT, Duygun, **Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları**, 3. Basım, Güray Matbaacılık, İstanbul, 1984.
- YASAMAN, Hamdi, "Fikri Haklarda Tazminat İle İlgili Bazı Sorunlar", **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı Cilt:1**, Beta, İstanbul, 2002, s. 805-819. (2002).
- YASAMAN, Hamdi, **Marka Hukuku: 556 Sayılı KHK Şerhi Cilt:2**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2004. (2004).
- YASAMAN, Hamdi, **Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku: Fikir ve Sanat Eserleri Endüstriyel Tasarımlar Patentler İle İlgili Makaleler - Mütalâalar - Bilirkişi Raporları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006. (Mütalâalar)
- YILDIRIM, M. Fadıl, **Standart Bilgisayar Program Devir Sözleşmeleri (Paket Yazılım Sözleşmeleri)**, Türkiye Bilişim Vakfı, İstanbul, 1999.

www.hukukturk.com.tr

www.kazanci.com